Tampereen yliopisto

Tuomas Lång

SUURVALLAN VAIKUTUS PIENEN VALTION POLITIIKKAAN

Monarkismin perustelut Suomessa vuonna 1918

Pro gradu -tutkielma
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kesäkuu 2026

TIIVISTELMÄ

Tuomas Lång: Suurvallan vaikutus pienen valtion politiikkaan – Monarkismin perustelut Suomessa vuonna 1918
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Kesäkuu 2026

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan Suomen vuoden 1918 valtiomuotokiistaa ja monarkiahanketta monarkistien näkökulmasta kansainvälisen politiikan teorioita hyödyntäen. Tilanteen tausta on se, että Suomen itsenäisyysjulistuksessa vuonna 1917 oli maininta tasavallasta ja senaatin oli tarkoitus antaa esitys tasavaltaisesta valtiomuodosta, mutta tämä jäi tekemättä Suomen ajauduttua sisällissotaan. Suomen johtavat poliitikot alkoivat kuitenkin heti sisällissodan jälkeen valmistella monarkistista valtiomuotoa. Tasavallan kannattajat jäivät eduskunnassa vähemmistöön, kun osa edustajista oli sisällissodan seurauksena suljettu eduskuntatyön ulkopuolelle. Monarkiahanke on jossain määrin jäänyt historian marginaaliin, mutta aiheesta on tehty muutamia tieteellisiä tutkimuksia. Kansainvälisen politiikan teorioiden kautta aiheeseen on mahdollista löytää uudenlaista näkökulmaa.

Tutkimuksessa selvitetään, mitkä olivat monarkistien perusteet monarkiahankkeelle Suomessa vuonna 1918 ja käytettiinkö Saksaa perusteluiden tukena. Tutkielman hypoteesina on, että monarkistit käyttivät Saksaa perusteluna ainakin jollain tasolla. Analyysirunko muodostetaan kolmen kansainvälisen politiikan teoreettisen käsitteen kautta. Nämä ovat rationaalisen valinnan logiikka, normatiivinen logiikka ja identiteettilogiikka. Rationaalinen valinta jaetaan ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden alaluokkiin.

Tutkielman pääasiallisena aineistona ovat aihetta käsittelevät eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat. Näiden lisäksi mukana on myös monarkian kannattajien vetoomuksia monarkismin puolesta. Aineistosta tuodaan analyysiin monarkismia puolustavat puheenvuorot, mutta mukaan on otettu myös tasavallan kannattajien puheenvuoroja keskustelun syventämiseksi. Menetelmänä käytetään teorialähtöistä sisällönanalyysiä, jossa on myös teoriaohjaavan sisällönanalyysin elementtejä, koska teorian luokkien sisältö ja operationalisointi on tarkentunut tulkinnallisen analyysin kautta.

Aineiston perusteella merkittävimmäksi perusteluksi monarkisteilla nousevat rationaalisen valinnan logiikkaan luettavat argumentit. Näistä varsinkin ulkoisen turvallisuuden korostaminen näyttäytyy suuressa roolissa. Normatiivisen logiikan ja identiteettilogiikan perustelut ovat aineiston perusteella monarkisteilla vähäisempiä. Yhdistävä tekijä eri kategorioiden perusteluissa on Saksan merkittävä näkyvyys. Saksan tuki nähtiin Suomelle välttämättömäksi. Tasavallan kannattajat eivät olleet Saksan suhteen varsinaisesti eri linjalla kuin monarkistit, mutta painottivat perusteluissaan eri asioita. Jatkotutkimuksen kohteeksi sopivat samankaltaiset poliittiset prosessit, kuten esimerkiksi Suomen Nato-jäsenyyteen johtanut prosessi, jossa on mahdollista hyödyntää tässä tutkimuksessa muodostettua teoreettista viitekehystä.

Avainsanat: monarkiahanke, valtiomuotokiista, rationaalisen valinnan logiikka, normatiivinen logiikka, identiteettilogiikka

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

☒ Ei

☐ Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimet ja versiot:

Käyttötarkoitus:

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty:

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien osat, joissa on hyödynnetty tekoälyä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällys

1. JOHDANTO 1
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS 3
2.1. Rationaalisen valinnan logiikka 3
2.2. Normatiivinen logiikka 4
2.3. Identiteettilogiikka 5
3. TUTKIMUS SUHTEESSA AIEMPAAN TUTKIMUKSEEN 8
4. AINEISTO 11
5. MENETELMÄ 13
6. MONARKIAHANKKEEN TAUSTA 14
6.1. Kiista hallitusmuodosta 14
6.2. Saksalaiset Suomessa 15
7. ANALYYSI: MONARKISMIN PERUSTELUT 17
7.1. Uusi Suometar 26.4.1918 17
7.2. Uusi Suometar 1.5.1918 18
7.3. Uusi Suometar 17.5.1918 20
7.4. Yhteenveto 21
7.5. Monarkistien vetoomus 21
7.6. Suomalaisen puolueen vetoomus 2.6.1918 23
7.7. Hallituksen esitys Suomen Eduskunnalle Suomen Hallitusmuodoksi 24
7.8.Valtiopäivät 12.kesäkuuta 1918 26
7.9. Valtiopäivät 13.kesäkuuta 1918 30
7.10. Yhteenveto 39
7.11. Perustuslakivaliokunnan mietintö nro 14 hallituksen esityksen nro 62 pohjalta Suomen valtiomuodoksi 40
7.12. Valtiopäivät 7. elokuuta 1918 41
7.13. Yhteenveto 49
8. JOHTOPÄÄTÖKSET 51
LÄHTEET 55

1. JOHDANTO

Tässä gradussa tarkastellaan Suomen vuoden 1918 valtiomuotokiistaa ja selvitetään monarkismin perusteluita, kun monarkistienemmistöinen eduskunta päätyi syksyllä 1918 valitsemaan Suomelle kuninkaaksi saksalaisen prinssin, Friedrich Karlin. Saksan hävittyä ensimmäisen maailmansodan Karl ei koskaan ottanut kuninkuutta vastaan, eikä saapunut Suomeen, vaan Suomi vahvisti valtiomuodokseen tasavallan vuonna 1919. Suomesta oli tullut itsenäisyysjulistuksen 4.12.1917 mukaan tasavalta. Suomen johtavat poliitikot alkoivat kuitenkin heti sisällissodan jälkeen valmistella monarkistista hallitusmuotoa. Tasavallan kannattajat jäivät eduskunnassa vähemmistöön, mutta lähes puolet kansanedustajista oli sisällissodan seurausten takia suljettu lainsäädäntötyön ulkopuolelle, kun SDP:tä ei päästetty osallistumaan eduskuntatyöhön yhtä edustajaa lukuun ottamatta. (Krekola 2018a.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuoda uutta näkökulmaa valtiomuotokiistaan ja monarkiahankkeeseen tarkastelemalla niitä osana kansainvälisen järjestelmän dynamiikkaa. Kansainvälisen politiikan teorioiden kautta asialle voi hakea yleistettävyyttä ja liittää sen tämän päivän keskusteluihin Suomen tai jonkin toisen pienen valtion asemasta kansainvälisessä järjestelmässä. Tutkimuskysymyksenä ovat: Mitkä olivat monarkistien perusteet monarkiahankkeelle Suomessa vuonna 1918 ja käytettiinkö Saksaa perusteluiden tukena? Tutkimuksen hypoteesina on, että Saksan vaikutus näkyy perusteluissa, joko implisiittisesti tai eksplisiittisesti ja tässä työssä on tarkoitus selvittää, missä muodossa tämä näkyi. Tutkimuksessa ei pyritä suoraan osoittamaan olivatko jotkin perustelut mahdollisesti Saksan valtion suoraan inspiroimia, vaan sitä, millaisessa muodossa monarkian kannattajat Saksaan liittyviä ja muita perusteluitaan esittivät. Aihe on tärkeä, koska valtiomuotokiistaan liittyvät kysymykset vaikuttivat esimerkiksi Suomen valtiolliseen identiteettiin ja presidentti-instituutioon vuosikymmeniä eteenpäin. Monarkiahanke on myös jossain määrin jäänyt poliittisen historian marginaaliin. Suomen ja Saksan yhteistyöstä jatkosodan aikana on kirjoitettu runsaasti, mutta monarkiahankkeeseen on suhtauduttu enemmän historiallisena kuriositeettina tai epäonnistuneena projektina, vaikka se heijasti hyvin todellisia ulkopoliittisia ja turvallisuuspoliittisia huolia ja ylipäätään kysymys valtiomuodosta oli tuoreelle itsenäiselle valtiolle relevantti. Monarkiahanketta ei olla tavallisesti tutkittu kansainvälisen politiikan tieteenalan näkökulmasta, joten tämän tutkimuksen kautta pyritään saamaan uutta näkökulmaa asiaan. Tässä tutkimuksessa muodostettava analyysirunkoa on mahdollista hyödyntää myös muissa samantyyppisiä tilanteita käsittelevissä tutkimuskohteissa. Tällainen voisi olla esimerkiksi vuonna 2022 Venäjän täysimittaisen Ukrainaan

hyökkäyksen alkamisen myötä Suomen nopeasti muuttunut Nato-kanta, sekä perustelut jäsenyyden puolesta ja vastaan.

Tutkimuksen aineisto jaotellaan kolmeen pääluokkaan ja osa vielä alaluokkiin. Luokat nojaavat vahvasti teoriaan, mutta osin ne tulevat myös suoraan aineistosta. Käytettävät luokat ovat rationaalisen valinnan logiikka, normatiivinen logiikka, identiteettilogiikka. Rationaalinen logiikka jakautuu sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. Näistä muodostetaan analyysirunko, jonka kautta aineisto analysoidaan.

Tässä tutkimuksessa monarkian kannattajia kutsutaan yleisesti monarkisteiksi ja tasavallan kannattajia tasavaltalaisiksi, jotka ovat molemmat vakiintuneita käytäntöjä. Tapahtumaa on aikaisemmin kuvattu esimerkiksi valtiomuototaisteluksi, hallitusmuotokiistaksi ja kuningaskuntahankkeeksi tai kuningasseikkailuksi. Tässä tutkimuksessa käytetään pääasiassa termejä monarkiahanke, hallitusmuotokiista tai valtiomuotokiista.

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1. Rationaalisen valinnan logiikka

Perusajatuksena rationaalisen valinnan logiikassa on, että valtiot tekevät päätöksiä kustannus–hyötyanalyysin pohjalta maksimoidakseen turvallisuutensa, valtansa tai etunsa. Tämä nojaa erityisesti Kenneth Waltzin (1979) kehittelemään neorealistiseen teoriaan kansainvälisestä politiikasta. James G. March ja Johan P. Olsen puhuvat seurauksien logiikasta, jonka mukaan toimijat punnitsevat eri vaihtoehtoja niiden oletettujen seurausten perusteella ja pyrkivät valitsemaan vaihtoehdon, joka parhaiten edistää haluttuja tavoitteita. Suomen tapauksessa tämän voisi ajatella niin, monarkiahanke oli laskelmoitu yritys turvata valtion turvallisuus ja itsenäinen asema suurvaltojen kentässä. Suomen tapauksessa rationaaliseen valintaan liittyy läheisesti myös Robert O. Keohanen (1969) jäsentelemä pienvaltioteoria (small state theory). Teoria liittyy pienten valtioiden toimintaan suurvaltojen hallitsemassa kansainvälisessä järjestelmässä. Teorian ydinajatus on, että pienet valtiot eivät voi nojata omaan sotilaalliseen voimaansa, vaan niiden selviytyminen ja asema perustuvat diplomatiaan, liittoutumiseen ja sopeutumiseen kansainvälisen järjestelmän muutoksiin. Robert L. Rothstein on esittänyt, että pieni valta on valtio, joka tunnustaa, että se ei voi saavuttaa turvallisuutta ensisijaisesti käyttämällä omia kykyjään, ja että sen on pohjimmiltaan turvauduttava muiden valtioiden, instituutioiden, prosessien tai kehityskulkujen apuun saavuttaakseen turvallisen aseman. Tämän lisäksi myös muiden kansainväliseen politiikkaan osallistuvien valtiot tunnustavat tämän tilanteen. Rothstein tiivistää pienen valtion määritelmään kolmeen asiaan: valtio tarvitsee ulkopuolista apua, valtiolla on kapea turvamarginaali, ja kolmanneksi sillä on virheiden korjaamiseen vähän aikaa. Lisäksi valtion johtajat näkevät sen heikkouden muuttumattomana asiana. (Rothstein 1968 s. 29) Nämä määritelmät sopivat jossain määrin Suomen vuoden 1918 kontekstiin. Suomi katsoi tarvitsevansa Saksaa ulkopuoliseksi avuksi ja nimenomaan takaamaan sekä sisäistä, että ulkoista turvallisuutta. Keohanen mukaan taas pienvalta on valtio, jonka johtajat katsovat, ettei se voi koskaan yksin tai pienessä ryhmässä toimia merkittävästi vaikuttaa järjestelmään. (Keohane 1969, s. 60) Tämä määritelmä sopii Suomeen vuoden 1918 maailmanpoliittisessa järjestelmässä. Rothstein mainitsee erityisesti pieniä valtioita ajatellen neuvotteluedut, joita voi koitua uuden liiton purkamisesta, sekä poliittiset ja psykologiset edut liittoutumisesta arvostetun ja voimakkaan valtion kanssa (Rothstein 1968, s. 50) Tästä näkökulmasta katsottaisiin, että Saksa oli aikansa eurooppalainen suurvalta ja Suomi näki tässä liittoutumisessa sellaisia etuja,

jotka hyödyttivät sitä sekä poliittisesti, että psykologisella tasolla. Pienen valtion liittoutuminen suurvallan kanssa voi estää muita suurvaltoja hyökkäämästä sen kimppuun. Liitto yhden suurvallan kanssa tulisi valita vain, jos kaikki muita vaihtoehtoja ei ole ja jos pienvallat pelkäävät välitöntä hyökkäystä – ja silloinkin vain siinä toivossa, että ne parantaisivat peloteasennettaan (Rothstein 1968 s. 127). Suomi pelkäsi ulkoista hyökkäystä vuonna 1918 ainakin jossain määrin, ja joillakin Suomen johtavilla toimijoilla oli ajatus Suomen alueiden laajentamisesta idässä, mikä oli riippuvaista myös Saksan tuesta. Joka tapauksessa monarkistien piirissä tunnettiin suurta kiitollisuutta Saksan apua kohtaan. Paasikivi katsoi, että Suomen oli kiittäminen Saksaa itsenäisyydestä ja siitä, etteivät olosuhteet olleet Suomessa sellaiset kuin Venäjällä (Gebhard 1918; Polvinen 1989, s. 369). Pienvaltioteoria sopii tähän tutkimukseen, koska Suomi oli vuonna 1918 nuori ja pieni valtio ja Saksa taas eurooppalainen suurvalta, joka vaikutti Suomen kohtaloon ensin sotilaallisesti tämän jälkeen myös poliittisesti. Rationaaliseen valintaan ja myös pienvaltioteoriaan sopii George Liskan (1968, s. 12) ajatus, että valtioiden väliset liittoumat eivät ole ensisijaisesti jonkin puolesta, vaan jotakin vastaan. Liskan mukaan heikompi valtio liittoutuu vahvemman kanssa reaktiona toisen vahvan vallan uhkaan. Tällaisessa tapauksessa suuremman vallan vetovoima perustuu pienemmän valtion inhoon toista isoa valtaa kohtaan. (Liska 1968, s. 13.)

Rationaalisen valinnan logiikkaa sovelletaan tutkimuksessa siten, että sen alle luetaan kaikki sekä sisäiseen, että ulkoiseen turvallisuuteen ja järjestykseen sekä pienvaltioteoriaan ja ulkoiseen paineeseen viittaavat perustelut.

2.2. Normatiivinen logiikka

Normatiiviseen logiikkaan liittyy ajatus, että valtiot eivät toimi vain oman edun maksimoimiseksi, vaan myös siten, että he haluavat noudattaa vakiintuneita normeja ja näin saavuttaa legitimiteetin.

Suomen tapauksessa tämä tarkoittaisi sitä, että monarkia oli yleinen ja kansainvälisesti tunnustettu valtiomuoto Euroopassa vuonna 1918 ja siten normatiivisesti sopiva, minkä takia jotkut toimijat Suomessa näkivät tämän relevantiksi vaihtoehdoksi. Normien voidaan ajatella olevan kollektiivisia odotuksia identiteetin mukaisesta käyttäytymisestä. Normit voivat toimia kuin säännöt, jotka määrittelevät ja muodostavat identiteetin. Normit voivat olla myös sääntöleviä,

jolloin ne toimivat standardeina määritellyn identiteetin mukaiselle toteuttamiselle. (Jepperson, Katzenstein & Wendt 1996, s. 54.)

Marchin ja Olsenin (1989, s. 21) mukaan toimijat ylläpitävät roolien ja identiteettien repertuaaria, joista jokainen tarjoaa asianmukaiset käyttäytymissäännöt tilanteissa, joissa ne ovat merkityksellisiä. Myös Finnemore käsittelee sitä, että valtiot oppivat, mikä on "oikeanlaista" toimintaa kansainvälisessä yhteisössä. Hänen mukaansa normit ovat kollektiivisia käsityksiä sopivasta käytöksestä. (Finnemore 1996, s. 22.) Näihin liittyen voidaan tulkita, että monarkia oli tuolloin yleinen normi Euroopassa ja siten sopiva valinta valtiomuodoksi. Suomi siis haki rooliaan ja katsoi, että yleisesti hyväksytty ja normien mukainen hallintomuoto olisi Suomelle kaikkein uskottavin valinta. Finnemoren (1996, s. 27) mielestä normit muokkaavat intressejä. Tämän tulkintamallin mukaan yleiseurooppalaiset normit vaikuttivat Suomen intresseihin ja ajoivat Suomen monarkian kannalle. Finnemore sanoo, että vaikka toiminta voi noudattaa 'sopivuuden logiikkaa', se ei tarkoita, että toiminta olisi irrationaalista. Hänen mukaansa harkittua, älykästä poliittista käyttäytymistä, kuten muutakin käyttäytymistä, voivat hallita yhtä lailla velvollisuuden tai velvoitteen käsitteet kuin oman edun ja hyödyn käsitteet. (Finnemore 1996, s. 29.) Tästä näkökulmasta Suomi olisi kokenut suorastaan velvollisuudekseen monarkian ja saksalaisen kuninkaan valitsemisen, esimerkiksi kiitokseksi Saksalle sen tuesta hallituksen joukoille Suomen sisällissodassa. Toisaalta tämä valinta on voitu kokea myös hyödylliseksi, varsinkin, jos tällä on voitu varmistaa Saksan tuki myös jatkossa.

Normatiiviseen logiikkaan luetaan kaikki perustelut, jolla viitataan monarkiaan yleisenä, vallitsevana tai parhaana käytäntönä, joko Suomen omassa historiassa tai yleisesti maailmalla. Normeihin luetaan myös muodollisjuridiset perustelut.

2.3. Identiteettilogiikka

Identiteettilogiikka nojaa konstruktivismiin ja sen perusajatuksena on, että valtiot toimivat sen mukaan, keitä ne uskovat olevansa, eli identiteetti määrittää intressit. Suomen tapauksessa se tarkoittaisi halu, että samaistua Saksaan ja erottautua Venäjästä muokkasivat poliittista valintaa. Keskeinen identiteetteihin liittyvä teos on Alexander Wendtin (1999) Social Theory of International Politics. Wendtin ajatus on, että valtioiden käyttäytymistä ei selitä pelkästään voimatasapaino, vaan sosiaalisesti rakentuneet suhteet. Tämä antaa teoreettista pohjaa ajatukselle, että Suomi olisi pyrkinyt identifioitumaan länteen. Wendtiä mukaillen voisi sanoa, että valtio

ei ole irrallinen toimija, vaan sen identiteetti ja intressit muodostuvat sosiaalisesti (Wendt 1999, s. 370). Näin ajatellen, Suomi ei ollut kansainvälisestä poliittisesta järjestelmästä irrallinen toimija, vaan se pyrki identifioitumaan kumppanimaihinsa (tässä tapauksessa Saksaan) ja sen identiteetti sekä intressit muotoutuivat tässä kanssakäymisessä. Wendtin mukaan valtion ajattelu ja toiminta perustuvatkin yhteisesti jaettuihin käsityksiin — eli kansainvälisen järjestelmän kulttuuriin (Wendt 1999, s. 371–372). Wendt sanoo, että roolien merkitys kansainvälisessä politiikassa voi olla sekä toimijalähtöinen että rakenteellinen, esimerkiksi suvereniteetti on valtion ydinidentiteetti, mutta samalla se sisältää rooli-identiteetin suhteessa muihin valtioihin (Wendt 1999, s. 228). Tässä yhteydessä tämän voisi ajatella niin, että Suomen ydinidentiteettiin kuului jo tuolloin suvereenius ainakin jossain määrin, mutta rooli-identiteetti sen sijaan oli muodostumassa, kun valtiomuodosta kiisteltiin. Wendtin mukaan intressit olettavat identiteettejä, koska toimija ei voi tietää mitä se haluaa, ennen kuin tietää kuka se on. Hänen mukaansa identiteetit antavat intresseille suunnan ja kulttuurisen sisällön. (Wendt 1999, s. 230.) Suomen valtiollinen identiteetti oli vuonna 1918 vielä jokseenkin epäselvä, joten sen on ollut vaikea määrittää, mitkä sen intressit voisivat olla. Wendt erottaa objektiiviset intressit, jotka ovat tarpeita identiteetin ylläpitämiseksi ja subjektiiviset intressit (uskomukset tarpeiden toteuttamisesta), jotka toimivat käyttäytymisen välittömänä motivaationa (Wendt 1999, s. 231–232). Suomen objektiivisiin intresseihin on ehkä selvimmin kuulunut suvereenius, mikä on itsenäisen valtion edellytys ja subjektiivisiin intresseihin taas voi laskea uskomuksen Saksan tuen ja siten myös monarkistisen valtiomuodon välttämättömyydestä. Wendtin mielestä identiteetit eivät kuitenkaan yksinään selitä toimintaa, koska oleminen ei ole sama asia kuin haluaminen, eikä toimijan halu määritä identiteettiä (Wendt 1999, s. 231). Myös valtion identiteetin vaihtuminen tai muutokset vaikuttavat valtioiden kansallisiin turvallisuusintresseihin tai turvallisuuspolitiikkaan. Identiteetit voivat sekä luoda että muokata intressejä. Valtiot voivat toisaalta kehittää intressejä tietyn identiteetin säätämiseen, ylläpitämiseen ja kehittämiseen. (Jepperson, Katzenstein & Wendt 1996, s. 60.) Wendt näkee, että ydinintressit ovat selviytyminen, autonomia, taloudellinen hyvinvointi ja kollektiivinen itsetunto (Wendt 1999, s. 243). Suomen valtion identiteetti oli vuonna 1918 vasta kehittymässä ja sen ydinintressejä voi katsoa siinä hetkessä olleen itsenäisyyden säilyttäminen ja selviytyminen valtiollisena entiteettinä. Vesa Vareksen (1998, s. 112) mukaan aikalaispoliitikot, erityisesti monarkistit pitivät Saksan tukea itsenäisyyden elinehtona ja he tiesivät, että Saksan tuki ei ollut ilmaista, mutta toisaalta eivät pyyteetöntä tukea edellyttäneetkään.

Identiteettilogiikkaa tulkitaan tässä tutkimuksessa siten, että siihen lasketaan argumentit, joissa valtiomuodon valintaa perustellaan näkemyksillä Suomen asemasta suhteessa muihin valtioihin tai käsityksillä Suomen kansan luonteesta, arvoista, historiasta, kulttuurista ja tavoista sekä näkemyksillä siitä, millainen Suomen tulisi valtiona olla.

TAULUKKO 1. Analyysirunko.

Luokka	Alaluokka	Käyttötapa
Rationaalisen valinnan logiikka	Ulkoinen turvallisuus	Ulkoiset uhkat, ulkoisen tilanteen aiheuttama pakko, tarve tehdä nopeita päätöksiä, ulkopoliittiset pyrkimykset.
	Sisäinen turvallisuus	Yhteiskunnan rauha ja järjestys, sisäpolitiikka.
Normatiivinen logiikka		Yleinen, vallitseva tai historiallinen käytäntö, lain tulkinta.
Identiteettilogiikka		Asema suhteessa muihin valtioihin, käsitykset Suomen kansan luonteesta ja valtion luonteesta, arvot, kansallinen historia, kulttuuri, tavat.

3. TUTKIMUS SUHTEESSA AIEMPAAN TUTKIMUKSEEN

Aiheesta on kirjoitettu varsinkin muistelmakirjallisuutta ja valtiomuotokiistaan osallistuneiden omia näkökulmia käsitteleviä teoksia, mutta akateemista tutkimusta on vähemmän. Kirjoissa on ollut pääasiassa historian tutkimuksen näkökulma, eivätkä ne yleensä käsittele asiaa erilaisten teoreettisten näkökulmien kautta. Tyypillistä asiaa käsitteleville kirjoille on ollut se, että niissä on käyty valtiomuototaistelua läpi vaihe vaiheelta, joskin toimijan näkökulma on vaihdellut. Asian käsittely kansainvälisen politiikan teorioiden avulla voi avata uusia näkökulmia asian tutkimiseen. Merkittäviä valtiomuototaistelusta kirjoitettuja Teoksia ovat Georg Schaumanin (1924) *Valtiomuototaistelu Suomessa 1918*, Väinö Tannerin (1948) *Kuinka se oikein tapahtui* ja Anders Huldénin (1988) *Kuningasseikkailu Suomessa 1918.* Ensimmäisen tieteellisen suomenkielisen tutkimuksen aiheesta teki Vesa Vares (1998) kirjassaan *Kuninkaan tekijät – Suomalainen monarkia 1917–1919, myytti ja todellisuus.* Vareksen mukaan nämä kolme ensin mainittua ovat vaikuttaneet eniten suomalaisten käsityksiin valtiomuotokiistasta (1998, s.18) ja omassa kirjassaan kritisoi heidän lähestymistapaansa asiaan. Schaumanin ja Tannerin teosten Vares katsoo olevan puolueellisia ja edustavan asianosaisten näkökulmaa. Hän katsoo niiden edustavan tasavaltalaista näkökulmaa asiaan, kuten myös Huldénin kirjan, mutta katsoo sen poikkeavan kahdesta muusta siten, että hän ei kirjoita kuningasehdokas Friedrich Karlista alentuvasti. Vareksen mielestä kirjoittajien näkökulma on myös moralisoiva ja tunteilla operoiva. Vareksen mukaan Schaumanin moralisointi on valikoivaa ja pelkästään monarkistien hankkeita kritisoivaa, mutta ei niinkään tasavallan kannattajien. Vareksen mukaan Tannerin teos ei ole yhtä tunteenomainen, mutta sanoo hänen käyttävän samoja väitteitä esimerkiksi siitä, että saksalaiset olivat Suomen todellisia hallitsijoita vuonna 1918. Onni Talas (1949) kirjoitti kirjan *Ei se niin tapahtunut: vastaus Väinö Tannerille* vastineeksi Tannerin kirjalle.

Myös Huldénin kirjaa Vares syyttää moralisoinnista ja jälkiviisaista ohjeista, jotka on osoitettu monarkian kannattajille. Huldénin mukaan monarkistit olivat varmoja, että Saksa voittaisi sodan ja siitä saataisiin voimakas liittolainen Venäjää vastaan. Hänen mukaansa monarkistien toimintaohje oli, että Suomi sitoutuisi Saksaan poliittisesti, sotilaallisesti, taloudellisesti ja sivistyksellisesti. Myös muissa aihetta käsittelevissä kirjoissa on Vareksen mukaan tasavaltalainen näkökulma ja Vares puhuukin tasavaltalaisesta myytistä aiempaan aihetta käsittelevään kirjallisuuteen liittyen, mikä viittaa juuri tasavallan kannattajien välittämään kuvaan valtiomuotokiistasta. Vares ei itse katso olevansa kenenkään puolella asiaa tutkiessaan, vaan katsoo

häviäjienkin näkökulman ansaitsevan tulla käsitellyksi. Vareksen mukaan monarkismi ei ollut irrationaalinen episodi, päähänpisto tai sokeaa saksalaismielisyyttä (Vares 1998, s. 63).

Vareksen tapaan Touko Perko (2018) kritisoi kirjassaan Schaumanin tapaa käsitellä valtiomuotokiistaa. Perko sanoo Schaumanin väittäneen, että monarkistit olivat luovuttaneet Suomen Saksalle ja, että Saksan Itämeren divisioonan komentaja von der Goltz olisi ollut vuonna 1918 Suomen todellinen johtaja. Perkon mukaan monarkistit eivät tehneet valintaansa Saksasta riippumattomuuden tai riippuvuuden välillä, vaan Saksan ja Venäjän välillä. Hänen mukaansa monarkia nähtiin turvana sille, ettei sisällissodan kaltainen katastrofi toistuisi. Perko nostaa myös esiin sen, että vuoden 1918 Euroopassa monarkia oli sääntö ja tasavalta taas poikkeus. Brittitutkija Anthony Uptonin (1981, s. 480) näkemyksen mukaan valkoisten voitto sisällissodassa Saksan tukemana vain vaihtoi venäläisen yliherruuden saksalaisten yliherruuteen, ja Suomi olisi ollut Saksan alusmaa. Perkon mielestä tällainen näkemys sortuu kuitenkin anakronismiin. (Perko 2018, s. 394–395.) Tämä on aivan aiheellinen huomautus, kun otetaan huomioon, että Suomella ei ollut vielä tuolloin varsinaisesti kokemusta itsenäisyydestä. Lyhyt itsenäisyyden aika oli ollut suurelta osin sisällissodan aikaa.

Vareksen mukaan suomalainen monarkismi vuonna 1918 oli konservatiivinen hanke, joka oli luonteeltaan enemmän reaktiivinen ja pessimistinen, kuin tarkoituksenmukaisen harkinnan ja optimismin tulos. Hänen mukaansa konservatiivisilla muutoksilla oli tarkoitus välttää kaikkein huonoimmat vaihtoehdot. (Vares 1998, s. 326–327.) Vares tulee tutkimuksessaan päätelmään, että osittain tasavaltalaisuuden “myytit” pitävät paikkaansa, mutta toisaalta on oltava kriittinen niitä kohtaan. Hänen mukaansa monarkistit eivät olleet kritiikittömästi saksalaismielisiä, eivätkä myöskään ainoita saksalaismielisiä. Vares myös painottaa, että asia pitää ymmärtää vuoden 1918 kontekstissa. Vareksen mielestä monarkisteilla oli vallinneesta valtiomuodosta ja kuninkaanvaalin laillisuudesta vähintään yhtä looginen konseptio kuin tasavaltalaisilla. Vares kuitenkin sanoo, että tasavaltalainen käsitys osuu kenties lähimmäksi totuutta, kun se käsittelee monarkismin puutteita kansanvaltaisuuden suhteen. Hänen mukaansa monarkiahankkeen toteutuminen oli myös oikeasti lähellä ja monilta on jäänyt huomaamatta, kuinka hyvin monarkistit onnistuivat hankkeessaan suomalaisella kotikentällä. Hänen mielestään tasavaltalaiset eivät olisi enää kyenneet estämään monarkian toteutumista. Toisaalta Vareksen mukaan ulkopoliittinen tilanne olisi voinut mahdollistaa monarkian toteutumisen, mutta se olisi myös kaatunut ulkopoliittiseen muutokseen. (Vares 1998, s. 324, 330.) Kaikki asiaa käsitelleet eivät ole olleet yhtä suopeita monarkiahankkeen ymmärtämistä kohtaan. Valtiomuotokiistaan osallistunut ja

aiheesta kirjan kirjoittanut Schauman piti monarkiahanketta taantumuksellisena (1924, s. 21) ja käyttää kirjassaan (1924, s. 242) termiä “kuninkaanvaalierehdys”. Tämä on ymmärrettävää, sillä hän oli puolueestaan RKP:stä poiketen tasavallan kannattaja. Schauman puhuu myös laajalle levinneestä hypnoosista, (1924, s. 222) mitä tulee monarkia-aatteen kannatuksen leviämiseen. Schauman kiinnittää kirjassaan aivan oikeutetusti huomiota monarkistien hankkeessa ilmenneihin ristiriitaisuuksiin, toisaalta siinä on yleisesti jälkiviisasteleva sävy.

Tässä tutkimuksessa ei ole tarkoitus käydä kaikkia valtiomuototaistelun vaiheita läpi, vaan keskittyä monarkiahankkeen perusteluihin ja arvioida Saksan näkyvyyttä monarkistien perusteluissa ja sitä kautta saksalaisten mahdollista vaikutusta Suomen politiikkaan. Monarkistien esittämien perusteluiden lisäksi huomioidaan myös tasavaltalaisten perusteluita monarkismin vastustamiseksi siltä osin kuin se on relevanttia.

4. AINEISTO

Tässä tutkimuksessa keskitytään erityisesti siihen, millä perusteella monarkistit ajoivat monarkiaa Suomeen. Tästä syystä keskeisimpänä aineistona ovat monarkistien pitämät puheet eduskunnassa sekä heidän erilaiset kirjalliset julkaisunsa. Tutkimuksen primääriaineistona ovat monarkistien lehdissä julkaisemia kirjoituksia, monarkistien vetoomus, hallituksen esitys Suomen hallitusmuodoksi (HE 62/1918), perustuslakivaliokunnan mietintö numero 14 hallituksen esityksen johdosta Suomen hallitusmuodoksi (PeVM 14/1917 vp), eduskunnan täysistunnon pöytäkirjat 12. kesäkuuta (PTK 1917 II , 12 p. kesäkuuta) ja 13. kesäkuuta (PTK 1917 II , 13 p. kesäkuuta), sekä eduskunnan täysistunnon pöytäkirja 7. elokuuta (PTK II 1917, 7.elokuuta). Eduskunnan pöytäkirjoista analyysissä ovat aiheen ensimmäinen ja kolmas käsittely. Vareksen (1998, s. 175) mukaan hallitusmuodon toisessa käsittelyssä 12.-13 heinäkuuta ei tuotu uutta merkittävää esille. Kolmas käsittely on kuitenkin mukana, jotta voidaan havaita, tuliko monarkistien perusteluihin mitään uutta mukaan. Tässä mielessä on mielekkäämpi vertailla pöytäkirjoista asian ensimmäistä ja kolmatta käsittelyä, koska aikaero on niiden välillä pidempi, niin mahdollisten erojen havaitseminen on todennäköisempää. Asiaa käsiteltiin vielä uudemman hallitusmuotoesityksen pohjalta ylimääräisillä valtiopäivillä lokakuussa, mutta näissä keskusteluissa moneen kertaan sanotut argumentit toistettiin taas uudelleen (Vares 1998, s. 256). Tämän takia ylimääräisten valtiopäivien kommentteja ei ole tarpeellista ottaa mukaan analyysiin.

Lehdissä julkaistujen kirjoitusten osalta tarkastellaan huhti-toukoussa suomalaisen puolueen äänenkannattaja Uusi Suometar-lehdessä julkaistuja johtavien monarkistien kirjoittamia artikkeleita, jossa esitellään monarkismin perusteluita. Tämä on tärkeä aineisto sen takia, että siinä esiteltiin monarkismin perusteet ja koottiin yhteen lähes kaikki vuoden 1918 monarkistien käyttämät perusargumentit (Vares 1998, s. 73). Paasikiven artikkeli Uudessa Suomettaressa vapunpäivänä oli hänen ensimmäinen virallinen kannanottonsa valtiomuotokysymykseen (Huldén 1988, s. 50).

Koska tarkastelun kohteena on ensisijaisesti valtiomuotokiistan julkinen keskustelu ja monarkistien perustelut sekä kansalle, että kollegoilleen, ovat myös aineistot luonteeltaan julkisia, eikä esimerkiksi asianosaisten päiväkirjamerkintöjä. Sekundaariaineistona käytetään aiheeseen liittyvää tutkimuskirjallisuutta. Valtiomuototaistelun tapahtumien kuvauksen osalta tutkimus perustuu paljolti Vareksen (1998) ja Perkon (2018) teoksiin, koska ne ovat harvoja aihetta

suoraan käsitteleviä tieteellisiä tutkimuksia. Myös muu aihetta käsittelevä kirjallisuus kuitenkin huomioidaan aiheellisilta osin.

5. MENETELMÄ

Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jonka analyysi toteutetaan kansainvälisen politiikan teorioita käyttäen. Menetelmänä hyödynnetään teorialähtöistä sisällönanalyysiä, mutta mukana on myös teoriaohjaavan analyysin elementtejä, koska aineisto on vaikuttanut kategorioiden muotoutumiseen ja sisältöön. Sisällönanalyysiä hyödynnetään yleensä erilaisten artikkeleiden, päiväkirjojen, haastatteluiden ja puheiden tutkimiseen. Sillä on mahdollista tutkia erilaisia aineistoja systemaattisella ja objektiivisella tavalla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 103–104.)

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston analyysin luokittelu olemassa olevaan viitekehykseen, joka on teoria tai käsitejärjestelmä (Miles & Huberman 1994; Sandelowski 1995; Polit & Hungler; Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 113). Analyysirunko voi olla myös väljä. Tällöin rungon sisälle muodostetaan erilaisia luokkia tai kategorioita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 113.) Teoriaohjaava sisällönanalyysi taas etenee aineiston ehdoilla, kuten aineistolähtöinen sisällönanalyysi, mutta teoreettiset käsitteet tuodaan analyysiin valmiina jo tiedettynä asiana (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 117). Tässä tutkimuksessa analyysirunkoon valitut kategoriat perustuvat kansainvälisen politiikan teorioihin ja aiempaan tutkimukseen, mutta niiden tarkempi sisältö ja rajaus ovat täsmentyneet aineistoa läpikäydessä. Tässä mielessä analyysin perusta on luonteeltaan teorialähtöinen, mutta sisältää myös teoriaohjaavia ja tulkinnallisia piirteitä, koska teorioiden operationalisointi on toteutettu tulkinnallisen analyysin kautta.

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan aineiston jäsentelyssä hyödyntää koodausta. Tässä yhteydessä koodi tarkoittaa luokitusjärjestelmää, jonka mukaan tutkija havainnoi merkkejä tietystä aiheesta. Tämän voi tehdä esimerkiksi teoriasta operationalisoimalla, mikä tarkoittaa tutkijan rakentamaa konstruktiota. Tällöin tutkijan koodausta ohjaa usein tietty ennakko-oletus, mitä voi kutsua teoriaksi, mutta joka tapauksessa kyseessä on tutkijan subjektiivinen tulkinta. (Eskola & Suoranta 2005, s. 155, 156.) Tässä tutkimuksessa valmiita kategorioita eli rationaalisen valinnan logiikkaa, normatiivista logiikkaa ja identiteettilogiikkaa täydennetään koodaamalla aineistosta relevantteja teemoja. Koodauksen seurauksena rationaalisen valinnan logiikan sisään syntyi kokonaan uusi sisäisen järjestyksen ja turvallisuuden luokka, jonka alle on sijoitettu Suomen sisäpoliittista tilannetta kuvaavat argumentit. Tällä tavoin aineisto on mahdollista käydä systemaattisesti läpi ja tunnistaa siitä tutkimuskysymysten kannalta relevantit ilmaukset.

6. MONARKIAHANKKEEN TAUSTA

6.1. Kiista hallitusmuodosta

Suomen senaatti oli itsenäisyysjulistuksessaan 4.12.1917 maininnut tasavaltaisen hallitusmuodon ja senaatin oli tarkoitus antaa esitys uudeksi tasavaltaiseksi hallitusmuodoksi, mutta Suomi ajautui sisällissotaan tammikuussa 1918. Itsenäisestä Suomesta tuli tasavalta, mutta perustuslain kannalta jotkut katsoivat vuoden 1772 hallitusmuodon olevan yhä voimassa. (Krekola 2018b.) Hallitusmuotokysymyksestä muodostui vuoden 1918 aikana porvarillisten puolueiden välinen taistelu, johon sosiaalidemokraatit pääsivät osallistumaan lähinnä sen loppuvaiheessa. Monarkiaa tukeva ajattelu alkoi levitä sisällissodan aikana. Niiden kannattajia olivat suomenruotsalainen puolue, suuri osa suomalaisesta puolueesta (vanhasuomalaiset) ja osa nuorsuomalaisesta puolueesta. Valtionhoitaja Pehr Evind (P. E.) Svinhufvud julisti 19.6.1918 hallituksen päätehtävänä olevan Suur-Suomen luomisen, joka voisi tapahtua vain, jos Suomi saisi saksalaisen monarkin. (Hosia, Heiskanen, Punttila 1977.) Porvarillisista puolueista suurin oli suomalainen puolue, joiden tuki oli välttämätön monarkiahankkeen ajamiseksi (Vares 1998, s. 72–73). Monarkistista hallitusmuotoa kannattavat perustivat toukokuussa 1918 valtakunnallisen Uuden Suomen Turvaamiskomitean muokatakseen yleistä mielipidettä ja julkaisivat johtavissa sanomalehdissä monarkistisen manifestin 14. toukokuuta, jossa he vaativat monarkian lisäksi eduskuntauudistusta. Tasavaltalaiset julkaisivat vastineensa parin viikon kuluttua tästä. (Krekola 2018b.) Vanhasuomalaisten sisäpiiriin kuulunut kansanedustaja Ernst Nevanlinna kirjoitti Uusi Suometar-lehteen pääkirjoitussarjan, jossa esiteltiin monarkismin tärkeimmät perustelut. (Vares 1998, s. 73). Myös senaatin johtaja Juho Kusti Paasikivi täydensi perusteluita omalla pääkirjoituksellaan. Tässä tutkimuksessa perehdytään tarkemmin lehdessä esitettyihin monarkismin perusteluihin.

Hallituksen uusimisen jälkeen senaatissa esiteltiin monarkistien laatima hallitusmuotoesitys (Hosia, Heiskanen, Puntila 1977). Eduskunta käsitteli senaatin esitystä hallitusmuodoksi ensimmäisen kerran 12. Kesäkuuta. Esityksessä katsottiin, että Suomen itsenäistymisen yhteydessä oli päädytty tasavaltaiseen hallitusmuotoon siitä syystä, että rauhanomainen irtautuminen Venäjästä ei muuten olisi ollut mahdollinen. Tasavaltaisuus tulkittiinkin poikkeamaksi vuoden 1772 monarkistisesta valtiomuodosta. Lähetekeskustelun jälkeen hallituksen esitys eteni perustuslakivaliokuntaan. Perustuslakivaliokunnan mietinnön mukainen esitys monarkistisesta hallitusmuodosta hyväksyttiin suuressa valiokunnassa niukalla enemmistöllä (16–15). Kolmas

ja ratkaiseva käsittely pidettiin 7. elokuuta. (Krekola 2018c.) Puhemies Johannes Lundson toi 8. elokuuta täysistuntoon ilmoitusasiana kuninkaanvaalin valmistelua vaativan anomusehdotuksen, jonka allekirjoittajina oli 58 monarkistia. Tasavaltainen hallitusmuoto itsenäisyyspäätöksen yhteydessä ei ollut saanut perustuslaillista vahvistusta, vaan eduskunta oli hyväksynyt monarkiaan perustuvan hallitusmuodon lepäämään yli vaalien. Vuoden 1772 hallitusmuodon 38 §:n mukaan eduskunta oli velvollinen valitsemaan maalle hallitsijan, koska Suomen väliaikainen tila ilman hallitsijaa jatkui eduskunnan tasavaltaisen vähemmistön kannan mukaisesti. Vaikka Lundson itse kannatti tasavaltaa, hän otti asian käsiteltäväksi. Tasavaltalaiset vastustivat hanketta ja pitivät sitä jopa valtionkaappauksena. Kiistan ytimessä oli, oliko Suomi ylipäätään virallisesti tasavalta. Asia eteni perustuslakivaliokuntaan, jossa monarkistit voittivat äänestyksen. Tasavaltalaiset jäivät vähemmistöön, vaikka esimerkiksi maalaisliitto pysyi heidän kannallaan. Osa nuorsuomalaisista siirtyi kuitenkin kannattamaan monarkiaa, osin siksi, että monarkian uskottiin sinetöivän liittosuhteen Saksan kanssa. (Krekola 2018d.)

6.2. Saksalaiset Suomessa

Saksan vaikutuksesta Suomessa kertoo se, että Suomen valtionhoitaja P.E. Svinhufvud ja Saksan Itämeren divisioonan komentaja Rüdiger von der Goltz keskustelivat kesällä 1918 Suomen ja Saksan välisestä mahdollisesta sotilasliitosta. Svinhufvud konsultoi suoraan von der Goltzia politiikasta ja maanpuolustuksesta. (Perko 2018, s. 275; Arimo 1991, s. 827) Von der Goltzin laatimassa sopimusluonnoksessa Suomen ja Saksan välisestä sotilaallisesta yhteistyöstä on mainittu, että “Suomi sitoutuu hyväksymään valtiomuodon, joka takaa saksalaisystävällisen ulkopolitiikan jatkuvuuden.” (Perko 2018, s.277.) Heinäkuussa von der Goltzin käydessä Svinhufvudin luona esittämässä sotilasliittoa hän ilmaisi, että Suomen monarkia olisi Saksalle tae siitä, että Suomen politiikka ei muuttuisi saksalaisvastaiseksi eikä Suomen armeija menisi sodassa Saksan vihollisten puolelle (Paasikivi 1918, viitattu teoksessa Vares 1998, s. 122). Saksan valtiopäivien valtiosihteeri von Hintze ilmoitti 24. Syyskuuta, että Saksan sekaantuminen hallitusmuotokysymykseen ei tulisi kysymykseen, mutta Saksassa kuitenkin tervehdettäisiin ilolla perustuslaillisen monarkian säilyttämistä (Schauman 1924, s. 64). Schauman myös katsoi, että rauhansopimus ja kauppasopimus Saksan kanssa ajoi Suomen vasallin asemaan suhteessa Saksaan (Schauman (1924, s. 20). Suomen ensimmäinen ulkoministeri Otto Stenroth muistelee kirjassaan, (1931, s. 103) että Saksan Suomen lähettiläs vapaaherra von Brück välitti

Saksan hallituksen viestin Suomen johtajille, jossa todettiin Saksan katsovan Suomen ja molemminpuolisten etujen kannalta tarkoituksenmukaisimmaksi voimaan saattaa Suomessa monarkkinen hallitusmuoto.

7. ANALYYSI: MONARKISMIN PERUSTELUT

Analyysissä pyritään tarkastelemaan monarkismin perusteluita kronologisessa järjestyksessä. Näin mahdollista havaita perusteluissa tapahtuvia muutoksia valtiomuotokiistan aikana. Analyysin selkiyttämiseksi perustelut käydään läpi osastoittain lähdetyypin mukaan eri alaotsikon alla, joten esittämistyyli ei ole jokaiselta osin täysin kronologinen. Ensimmäisen kerran monarkistit esittivät kootusti ajatuksiaan Uusi Suometar-lehdessä julkaistussa artikkelisarjassa huhti-toukokuussa 1918, minkä vuoksi artikkeleita tarkastellaan ensimmäiseksi. Artikkelisarjasta käsitellään analyysissä monarkian puolustamisen kannalta oleellisimmat kirjoitukset. Toukokuun puolivälissä monarkistit julkaisivat manifestin, joka ilmestyi samaan aikaan useissa sanomalehdissä. Ensimmäisen kerran asiaa käsiteltiin eduskunnassa senaatin esityksen pohjalta kesäkuussa 1918. Eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoista on huomioitu analyysiin jokaiselta monarkistilta vähintään yksi puheenvuoro, mikäli siinä on havaittu monarkiaa puoltavia argumentteja. Analyysiin on otettu mukaan useampi puheenvuoro samalta henkilöltä siinä tapauksessa, mikäli tämä on esittänyt selkeästi aiemmin mainitsemattomia monarkiaa puoltavia argumentteja. Mukaan on otettu myös tasavaltalaisten puheenvuoroja keskustelun syventämiseksi sekä lisäämään ymmärrystä siitä, mitä tasavaltalaiset vastustivat ja miten he monarkistien argumentteihin suhtautuivat. Ensimmäisen kerran hallitusmuodosta hallituksen esityksen pohjalta päästiin keskustelemaan lähetekeskustelussa 12. kesäkuuta. Asian käsittelyä jatkettiin eduskunnassa seuraavana päivänä.

7.1. Uusi Suometar 26.4.1918

Uusi Suometar-lehdessä alkoi 26.4.1918 hallitusmuotoa käsittelevä Ernst Nevanlinnan kirjoittama artikkelisarja “Tulevaisuuden rakentaminen”, jossa esiteltiin monarkismin perusteluja. Artikkelit käsittelivät Suomen tulevia valtiollisia järjestelyitä. Ensimmäisessä artikkelissa yhdeksi peruskysymykseksi nostetaan valinta tasavallan ja monarkian välillä. Tekstissä Nevanlinna (1918) huomauttaa, että valtiomuotokysymyksellä on suuri merkitys, koska presidentillekin voidaan myöntää suuret valtaoikeudet, mutta hänen mukaansa presidentti ei voi saavuttaa samanlaista auktoriteettia eikä siten pysty antamaan hallitukselle samanlaista lujuutta kuin perinnöllinen hallitsija. Tämä näkökulma liittyy ennen kaikkea sisäiseen järjestykseen. Nevanlinna sanoo, että Suomen valtiomuoto on aina ollut monarkkinen ja tasavaltaan siirtyminen

merkitsisi suurta olosuhteiden kumousta. Hänen mukaansa itsenäinen suomalainen monarkia olisi uusi ja outo asia ja tasavalta muodollisesti läheisempi, mutta Nevanlinna kuitenkin katsoo, että sisällöllisesti vain monarkia voisi jatkaa Suomen historiallista kehitystä. Näin ilmaistuna vaikuttaa siltä, että monarkia on koettu myös osaksi Suomen historiallista identiteettiä. Tekstissä monarkia nähdään turvana kansalaisten vapaudelle puolueiden sortoa ja enemmistön mielivaltaa vastaan. Tasavalta taas kuvataan sisäisen epäjärjestyksen tuottajaksi sen aiheuttaessa puoluekiihkoa aina uusiutuvissa vaaleissa. Artikkelissa nähdään jopa vaalien olevan alttiita ulkovaltojen puuttumiselle kansakunnan sisäisiin asioihin. Nämä argumentit liittyvät sekä sisäiseen, että ulkoiseen turvallisuuteen. Niin ikään korostetaan, että itsenäistyneet kansat Kreikasta Norjaan ovat valinneet valtiomuodokseen monarkian, mikä nostaa esiin sen aikaiset normit Euroopassa, Tekstissä tuodaan useampaan kertaan esiin, että monarkia olisi varmempi tae vapaudesta ja lujasta hallitusvallasta. Lujan hallitusvallan vaatiminen liittyy rationaaliseen logiikkaan siinä mielessä, että se nähdään tekstissä ennen kaikkea sisäisen järjestyksen ja legitimiteetin tuojana.

Vahvimmin artikkelin perusteissa näkyvät perustelut, joissa viitataan monarkkisen vallan pysyvyyteen sekä lujuuteen ja kykyyn pysyä puoluepoliittisten taisteluiden ulkopuolella. Voisi sanoa, että perusteluissa painottuu siten rationaalinen valinta, koska luja hallitusvalta katsottiin monarkistien piirissä turvallisuustekijäksi. Myös historialliset seikat tuodaan esiin muistuttamalla monarkian olevan Suomen historiallinen valtiomuoto, mikä linkittyy erityisesti valtiolliseen identiteettiin, vaikka itsenäisestä monarkiasta ei vielä ollutkaan kokemusta. Myös eurooppalaisia normeja sivutaan, mutta se jää tekstissä lähinnä sivuhuomautukseksi.

7.2. Uusi Suometar 1.5.1918

Paasikivi täydensi Nevanlinnan perusteluja monarkismille omalla pääkirjoituksellaan “Mietteitä nykyhetken suuresta kysymyksestä”, joka julkaistiin 1.5. 1918. Paasikivi (1918a) sanoo kirjoituksessaan, että Suomella ei ole aikaisemmin ollut varsinaista ulkopolitiikkaa, mutta uskoo nyt sen tulevan hallitsemaan koko valtiollista elämää. Se hallitsee myös kattavasti Paasikiven kirjoitusta ja hänelle on selvää, mikä oli suurin Suomea uhkaava vaara: “Vaara meitä uhkaa siltä tahotta, jolta se vuosisatojen kuluessa on meitä vaaninut, Venäjän taholta. Venäjä on Saksan voittoisan sodan ja mykyisen anarkian kautta tosin suuresti heikontunut ja toistaiseksi on se nähtävästi kykenemätön voimakkaampaan toimintaan.” Myös ratkaisu tähän oli

hänelle selvä: “Tapausten kulku on osoittanut, mihin valtakuntaan meidän on ulkopolitiikassamme pohjauduttava: Meidän turvamme Venäjää vastaan on monarkisessa Saksassa.” Hän ei usko Ranskasta tai Englannista olevan apua Venäjää vastaan. Paasikiven mielestä Suomen politiikassa määräävä asia on vapauden puolustaminen Venäjää vastaan hyvän sotalaitoksen ja Saksaan nojautuvan ulkopolitiikan avulla. Hän katsoo muut kysymykset toisarvoisiksi ja uskoo, että monarkkinen hallitusmuoto vastaisi parhaiten Suomen ulkopolitiikan vaatimuksia ja antaisi Suomelle lujuutta ulospäin. Paasikivi huomioi, että monarkiaa on väitetty sisäpoliittisesti haitalliseksi ja epädemokraattiseksi. Paasikiven mukaan kuitenkin perustuslaillisilla rajoituksilla varustettu monarkia olisi soveltuva edistysmielisen demokratia kehittämiseen. Hänen mielestään suuret reformi, kuten maareformit ovat toteutettu vahvan monarkkisen vallan kannatuksella. Paasikivi uskoo Suomen tarvitsevan korkeimman valtiovallan harjoittajaksi tahon, joka olisi rikkinäisten puolueolojen yläpuolella ja muodostaisi pysyvän tukikohdan Suomen valtiolaitokselle. Paasikivi nostaa esiin huolen, mikä joillakin on riippuvaisuudesta ulkomaiseen suurvaltaan, mikä tulisi Saksaan kallistumisen seurauksena. Paasikivi myöntää, että tässä on hankaluutensa, mutta huomauttaa, että täydellinen riippumattomuus on olemassa ainoastaan silloin, kun omin voimin kyetään itsenäisyyttä puolustamaan. Hänen mukaansa tällaisia valtakuntia ei ole pienten valtioiden joukossa ainuttakaan. Paasikivi katsoo, että maailma on jakautunut suuriin valtioryhmiin, joissa on keskuksena jokin suurvalta. Hän uskoo, että Saksa on luomassa tällaisen valtakeskuksen Keski-Eurooppaan ja näkee, että pienten valtioiden tehtäväksi täytyy valita liittyminen johonkin näistä suurista valtioryhmistä. Paasikiven mielestä Suomen on tehtävä valinta Saksan ja Venäjän välillä: “Meillä ei ole kysymys siitä, onko säilytettävä kaikilla puolilla täydellinen riippumattomuus — jota tietysti kaikki haluaisimme — vai kallistuttava ulkomaisen suurvallan vaikutuksen alaiseksi, vaan kysymys on, menemmekö Saksan vai Venäjän kanssa.” Paasikivi näkee siis liittoutumisen tavallaan välttämättömäksi, piti siitä tai ei. Hän vaikuttaa kokevan tämän eksistentiaaliseksi asiaksi ja ainoaksi mahdolliseksi kumppaniksi hän kokee Saksan.

Paasikivi tarkastelee kirjoituksessaan valtiomuotoasiaa ensisijaisesti turvallisuuspoliittiselta kannalta. Huldén (1988, s. 50) katsoo, että Paasikivi rakensi perustelunsa monarkian puolesta ennen kaikkea ulkopoliittiselle pohjalle ja painotti ulkopolitiikan ensisijaisuutta Suomen valtiollisessa elämässä. Paasikivi näkee Venäjän uhkan niin suurena, että uskoo Suomen tarvitsevan Saksan tuekseen, tai ainakin näin kantaansa perustelee. Paasikivi sitoo monarkkisen hallitusmuodon suoraan Saksan tukeen Suomelle. Tämä viittaa rationaaliseen valintaan ja ulkoisen

turvallisuuden käyttämiseen argumenttina. Hän perusteli monarkiaa myös sisäisellä turvallisuudella ottaessaan esiin rikkinäiset puolueolot. Kirjoituksen lopussa Paasikiven esiin ottama liittoutuminen ison valtakeskuksen kanssa ylipäätään ja erityisesti ulkoisen hyökkäyksen uhatessa ovat aivan pienvaltioteorian ytimessä. Siten artikkelin loppuargumentti alleviivaa vielä vahvemmin perustelun olevan rationaalista valintaa ja varsinkin ulkoisen turvallisuuden korostamista. Saksan rooli perusteluissa on keskeinen. Paasikivi ei käsitellyt kirjoituksessaan puolueettomuutta, kuten eivät monet muutkaan vuoden 1918 Suomessa (Huldén 1988, s. 50).

7.3. Uusi Suometar 17.5.1918

Kirjoituksessa monarkian puolustamiseksi otetaan käyttöön juridiset asiat ja muotoseikat. Artikkelin on kirjoittanut Karl Gustaf Idman, joka toimi ulkoasiaintoimituskunnan (myöhemmin ulkoministeriö) kansliapäällikkönä. Kirjoituksen otsikko kuuluu "*Onko Suomi nykyään monarkia vai tasavalta?*", mikä jo viittaa siihen, että artikkelissa asetetaan kiistanalaiseksi se, mikä hallitusmuoto Suomessa olikaan voimassa. Idmanin mukaansa tasavallan kannattajat väittävät, että jos Suomi olisi edelleen monarkia, olisi tsaari Nikolai II edelleen Suomen hallitsija. Idmanin mukaan tuo yhteys Venäjään ja sen hallitsijaan oli katkennut Suomen itsenäistyessä. Hän huomauttaa myös, että monarkian kumoutuminen Venäjällä ei muuttanut Suomen hallitusmuotoa tasavaltaiseksi. Hänen mielestään se, että eduskunta oli julistautunut ylimmän vallan haltijaksi, ei muuttanut hallitusmuotoa monarkiasta tasavallaksi, koska uutta hallitusmuotoa ei ollut itsenäistymisen jälkeen vahvistettu. Hän katsoi Suomen olevan ikään kuin Venäjän vallan alla olemisen perintönä olevan monarkia siihen asti, kunnes se olisi valtiopäiväjärjestyksen mukaisessa järjestyksessä säädetty.

Idmanin artikkelissa esittämät perustelut perustelu erosi selvästi aiemmissa artikkeleissa esitetyistä perusteista. Tässä kohtaa valtiomuotoa ei perustella turvallisuudella ollenkaan, vaan argumentit liittyvät sekä normeihin, että identiteettilogiikkaan. Normeihin ne liittyvät sikäli, että Idman pitää kirjoituksessaan monarkista valtiomuotoa itsestään selvänä, ikään kuin normina, kunnes sitä muutettaisiin. Toisaalta perusteluissa viitataan myös identiteettiin, kun tuodaan esiin Suomen historiallinen yhteys monarkiaan, mutta samalla halutaan tuoda esiin, että yhteys Venäjään on katkennut ja Suomi tekisi päätöksensä itsenäisesti.

7.4. Yhteenveto

Artikkeleissa esitetyt perusteluvat loivat pohjan monarkistien myöhemmin esittämille argumenteille. Varsinkin Nevalinnan ja Paasikiven kirjoitukset edustavat linjaa, jonka ympärille monarkistien myöhemmät kannanotot muodostuivat. Idmanin kirjoitus on tässä suhteessa hieman poikkeava, mutta toisaalta hän ei suoraan edustanut suoraan valtion lakeja säätävää koneistoa. Kyseessä oli juridinen perustelu sille, että Suomessa vallitsi monarkkinen hallitusmuoto. Idman kävi läpi monarkismin vastustajien pääväitteet ja pyrki kumoamaan ne. Tasavaltalaiset kuitenkin kiistivät Idmanin tulkinnan ja katsoivat sen yritykseksi saivartelemalla irtautua tasavaltaisesta hallitusmuodosta. (Vares 1998, s. 78, 80.) Idmanin kirjoituksen juridisen otteen takia se edustaakin lähinnä normatiivista logiikkaa. Sen voi täydentävän Nevanlinnan ja Paasikiven kirjoituksia, jotka käsittelevät lähinnä ulkoista ja sisäistä turvallisuutta sekä järjestystä. Varsinkin Paasikiven kirjoitus käsittelee lähes yksinomaan ulkopolitiikkaa. Ne edustavat silloin luonnollisesti rationaalista valintaa. Nevanlinnan perusteluissa painottuu myös uskomus monarkismista sisäisen järjestyksen turvaajana, kun taas Paasikivi katsoo ulkopoliittiset asiat kaikkein tärkeimmiksi. Myös Kimmo Ikosen (1991, s. 176) mukaan Paasikiven kirjoituksessa ydinkysymyksenä on Venäjän ongelma ja Suomen turvallisuus. Näin ollen voi sanoa, että tässä vaiheessa monarkismin perustelujen kärkenä olivat ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen liittyvät asiat, joten rationaalinen valinta painottuu kaikkein eniten. Näitä olivat kuitenkin täydentämässä normatiivisen logiikan perustelut.

7.5. Monarkistien vetoomus

Monarkistien vetoomus (Hämetär 1918) Suomen kansalle julkaistiin useissa suomalaisissa sanomalehdissä 14.5.1918. Vetoomus oli otsikoitu “Suomen kansalle”. Allekirjoittaneiden joukossa oli monia tunnettuja monarkisteja, muun muassa senaatin puheenjohtaja Paasikivi. Vetoomuksessa esitettiin kaksi mahdollista vaihtoehtoa Suomen valtiomuodoksi: tasavalta tai perustuslaillinen monarkia. Tekstissä sanotaan, että mitä kallisarvoisimmat edut vaativat omaksumaan jälkimmäisen. Edellä vetoomuksessa on nostettu esiin Venäjän sekasorron tila, mutta sen uskotaan pian järjestäytyvän valtioksi yrittäen palauttaa valtakuntansa mahtavuus. Jos Suomi ei kykene silloin puolustamaan itseään on tekstin mukaan “idän jättiläinen on meidät jälleen nielevä”. Monarkistit sanovat, että ainoastaan monarkistisen valtiomuodon valitsemalla Suomi voisi lujittaa valtakuntansa aseman ulkoapäin. Sen kautta uskotaan voitavan turvata suhteet Saksaan ja sen liittolaisiin. Kirjoituksessa vedotaan heti aluksi turvallisuusargumenttiin ja

järjestyksen ylläpitämiseen, mikä viittaa vahvasti rationaaliseen valintaan. Vetoomuksessa tunnustetaan myös valinnan aiheuttama riippuvuus suureen vieraaseen valtaan, eli Saksaan. Monarkistit kuitenkin katsovat, että ellei tukea haeta keskusvalloista, joudutaan riippuvaisuuteen Venäjästä, joka aiheutuisi heidän mukaansa Suomen turmioksi. Tässä näkyy paitsi turvallisuusargumentti, myös halua identifioitua mieluummin Saksaan, eikä missään nimessä Venäjään. Vetoomuksessa katsotaan, että monarkistinen valtiomuoto toisi pysyvyyttä Suomen ulkopolitiikkaan. Tekstissä puhutaan monarkian säilyttämisestä ja huomautetaan, että se on Suomen vanha historiallinen valtiomuoto. Julistuksessa sanotaan, että tasavaltaan siirtyminen kumoaisi Suomen vanhan valtiorakennelman, mikä olisi arveluttavaa. Monarkian korostaminen Suomen historiallisena hallitusmuotona on normeihin vetoamista. Vetoomuksessa katsotaan järjestyksen, rauhan ja kansalaisvapauden edellyttävän lujaa ja itsenäistä hallitusvaltaa. Tämä taas viittaa enemmän turvallisuuteen ja siinä mielessä rationaalisen valinnan logiikkaan. Monarkistit epäilevät myös, että presidentin paikalle olisi mahdotonta saada puolueetonta henkilöä, jonka katsottiin olevan edellytys kansakunnan yhtenäisyydelle. Vetoomuksen lopussa vielä kysytään:

> onko Suomi jäävä riitaiseksi, sairaaksi, voimattomaksi, joka pian on vajoava entistä vielä suurempaan riippuvaisuuteen idän tuhoisista voimista; vai onko Suomen kansasta tuleva terve ja voimakas kansa, jossa todellinen vapaus vallitsee, ja joka on kykenevä säilyttämään kalliisti saavutetun itsenäisyytensä sekä edelleen kartuttamaan isiltä perityn länsimaisen sivistyksensä kallisarvoisia aarteita.

Vetoomuksen lopussa näkyy vahvimmin identiteettilogiikkaan liittyvä perustelut. Venäjän vaikutuspiiriin jääminen nähdään Suomelle turmiolliseksi, kun taas monarkia ja Saksaan tukeutuminen nähdään vapauden ja itsenäisyyden sekä voimakkaan kansan takeena. Kimmo Ikosen (1991, s. 184, 186) mukaan vetoomuksessa käsiteltiin erityisesti Suomen ulkopolitiikan perusteita ja hänen mielestään ulkopoliittinen osa muistuttaa Paasikiven aikaisemmin esittämiä ajatuksia aiheesta. Huldenin (1988, s. 51) mukaan vetoomuksilla haluttiin vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen sekä eduskuntaan. Monarkistien vetoomuksessa näkyvät kaikkein vahvimmin rationaalisen valinnan logiikka ja jossain määrin identiteettilogiikka. Venäjän uhkan ja ulkopoliittisten seikkojen lisäksi siinä kiinnitetään kohtalaisesti huomiota myös sisäiseen järjestykseen.

7.6. Suomalaisen puolueen vetoomus 2.6.1918

Uusi Suometar-lehdessä (Uusi Suometar 1918) julkaistiin 2.6. 1918 suomalaisen puolueen vetoomus monarkian puolesta osoitettuna puolueen valitsijoille. Määrääväksi tekijäksi valtiollisen elämän perusteille vetoomuksessa ilmoitetaan se, että saavutettu itsenäisyys saadaan säilytettyä. Ensimmäiseksi perusteeksi monarkian valinnalle esitetään Venäjän uhka: "Suomen maantieteellinen asema suuren Venäjän välittömässä yhteydessä tekee aina itsenäisyytemme vaaranalaiseksi." Venäjän uhkaa ei sen sisäisen sekasorron takia nähty välittömänä, mutta kuitenkin eksistentiaalisena ja tätä uhkaa vastaan luontevana apuna nähtiin Saksa: "Jotta voisimme torjua tämän vaaran, joka olisi kansamme tuho, meidän täytyy hankkia itsellemme varma kannatus siltä ainoalta taholta, josta voimme sitä odottaa, nimittäin Saksalta ja muilta keskusvalloilta." Kannatuksen saaminen nähtiin helpommaksi, jos maasta tulisi monarkia. Läheisten suhteiden säilyttäminen nimenomaan keskusvaltoihin nähtiin helpommaksi monarkkisessa järjestelmässä. Historian merkitystäkään vetoomuksessa ei unohdeta:

> Jos me nyt siirtyisimme tasavaltaan, tietäisi se vuosisatojen kuluessa muodostuneen valtiorakennuksemme perinjuurista kumoamista. Se olisi historiallisen kehityksen jyrkkää katkaisemista, äkillinen hyppäys suureen tuntemattomaan. Ja semmoinen on aina vaarallista.

Vetoomuksessa muistetaan myös lujan ja itsenäisen hallitusvallan puutteen tuottamasta onnettomuudesta, millä viitataan sisällissotaan. Monarkian tuottama valta kuvataan itsenäisemmäksi puolueista ja siten vahvemmaksi, kuin tasavallan tuottama valta. Tasavalta taas kuvaillaan "arveluttavana" ja todellisen vallan katsotaan siirtyvän puolueille ja niiden johtajille, minkä kautta "arveluttavat" kotoiset ja vieraat voimat voisivat vaikuttaa niihin. Historian lisäksi oikeutusta monarkismille haettiin tulevaisuudesta: "Syvä vakaumuksemme on, että tasavallan ajatus paljon enemmän kuin monarkian on ohimenevän ajanhetken kumouksellisten tapausten synnyttämä, joka ei kauan tule ainakaan kansamme vakavassa ydinaineksessa kestämään." Monarkiaa ei myöskään nähty epäkansanomaisena, vaan paremminkin päinvastoin kansalaisten turvana ylimystöä vastaan:

> Ja nykyajan valtioelämä osoittaa, että maissa, joissa perustuslaillinen monarkia on voimassa, kansanvaltainen ja kansan syvien kerrosten parasta ajava hallitusjärjestelmä on ainakin yhtä yleinen, jollei yleisempi kuin tasavalloissa, joissa usein nykyajan voimakkaimmalla ylimystöllä, sillä, jolla on rahan valta käytettävissään, on suurempi vaikutus kuin monarkiassa, joissa itsenäinen hallitsijavalta voi olla rahan vallan terveellisenä vastapainona.

Vetoomuksen alkuosassa lähdetään liikkeelle rationaalisen valinnan liittyvistä perusteluista, kun monarkian perusteena esitetään turvallisuusnäkökulma. Ne eivät selvästikään ole vain yksi perustelu muiden joukossa, vaan koko projektin pohja. Saksan käyttäminen ulkopoliittisena perusteena näkyy erityisesti ulkoisen turvallisuuden perusteluissa ja sen tuki nähtiin jopa elintärkeäksi itsenäisyyden kannalta. Tasavalta nähtiin suoraksi uhkaksi sisäiselle turvallisuudelle ja melko iso osa tekstistä pyrkii puolustamaan monarkian paremmuutta maalaamalla uhkakuvia, jotka tasavaltainen järjestelmä voisi tuottaa. Vetoomuksessa on myös paljon normeihin ja identiteettiin liittyviä perusteluita. Osin rationaalisen valinnan logiikka, normatiivinen logiikka ja identiteettilogiikka menevät limittäin, kun tasavalta nähdään samalla aikaisemman valtiojärjestyksen kumoamisena, historiallisen kehityksen katkaisemisena ja lisäksi vaarallisena. Normatiivisen logiikan ja identiteettilogiikan mukaiset perustelut liittyvät paljolti tasavallan uhkaavaksi ja vaaralliseksi kuvaamiseen. Kaikkein vahvimmin vetoomus kuitenkin rakentaa rationaalisen valinnan logiikan varaan ja siinä on elementtejä niin ulkoisesta kuin sisäisestä turvallisuudesta, kuten on aikaisemmissakin monarkistien esittämissä perusteissa.

7.7. Hallituksen esitys Suomen Eduskunnalle Suomen Hallitusmuodoksi

Hallituksen esityksessä (HE62/1918) lähdetään siitä, että Suomi oli edelleen monarkia ja tasavaltaisessa hallitusmuodossa olisi ollut kyse hallitusmuodon vaihtamisesta ja siinä vedottiin sisällissodan aiheuttamaan epävarmuuteen: “Tällaisissa oloissa ei näytä olevan hyvin harkittua vaihtaa sitä monarkista valtiomuotoa, joka on vallinnut täällä aina siitä ajasta kuin Suomeen järjestetty yhteiskuntalaitos ensinnä kotiutui, tasavaltaiseen.” Ajan ei katsota olevan sopiva myöskään presidentin valitsemiselle, eikä sitä nähty mahdolliseksi tulevaisuudessakaan vedoten sen aiheuttamaan sisäpoliittiseen kuohuntaan. Esityksessä monarkia koetaan voimaksi, joka takaa sekä sisäisen, että ulkoisen vakauden: “Jotta järjestys ja levollisuus palaisivat maahan sekä valtioelämä jälleen eri aloilla pääsisi säännölliseen uomaansa, on välttämätöntä, että hallitusvaltaa ja sen johdosta valtiovaltaa yleensäkin harjoitetaan sillä lujuudella, voimalla sekä sillä vakavuudella ja johdonmukaisuudella, minkä ainoastaan monarkinen valtiomuoto voi turvata.” Monarkia nähdään kiinteämmäksi ja johdonmukaisemmaksi valtiomuodoksi kuin tasavalta ja siten paremmaksi yhteiskunnallisten uudistusten toteuttajaksi. Erityisesti ulkopoliittisesti monarkia nähtiin etevämmäksi valtiomuodoksi: *“*Maan ulkonainen turvallisuus ja sen kansainväliset edut vaativat, että sen ulkopolitiikkaa, sen suhteita muihin valtioihin, johdetaan

suunnastaan tietoisella johdonmukaisuudella, joka kieltämättä on monarkiassa paraiten saavutettavissa*”* Monarkian nähtiin jopa suorastaan tuottavan Suomelle lisää vaikutusvaltaa eurooppalaisessa kontekstissa: “Jos Suomi pyrkii suotuisissa oloissa esiintymään todellisena valtatekijänä Pohjois-Euroopassa, täytyy sen käyttää hyväkseen sitä voimain, vaikutusvallan ja arvonannon lisäystä, jonka hallitsijavalta kansainvälisissä suhteissa voipi valtakunnalle tuottaa.” Myös Saksan vaikutuksesta valtiomuodon valinnassa puhutaan esityksessä suoraan: “Merkitystä vailla ei suinkaan ole sekään seikka, että monarkinen periaate on voimassa siinä maassa, Saksassa, joka voimakkaasti on edistänyt ulkonaisen ja sisäisen vapautemme toteutumista.” Esityksestä näkyy, että Saksa on koettu hyväksi esimerkiksi monarkkisesta valtiosta ja Suomen nähtiin olevan jonkinlaisessa kiitollisuudenvelassa Saksalle sen avusta ja siksi suosia Saksalle mieluisaa valtiomuotoa. Paasikivi on todennut, että hallitus tiedosti kunnian vaatimukset Saksaa ja saksalaisia kohtaan, mikä liittyi kuninkaanvaalin järjestämiseen lokakuussa 1918 sotatilanteen jo käännyttyä Saksalle tappiolliseksi (Nevanlinna 1918; Ikonen 1991, s. 308, 309; Tiihonen 2019, s. 457). Saksan uskottiin lisäksi turvaavan Suomen ulkopoliittiset edut nimenomaan monarkian voimassa ollessa:

> Suomalainen kuninkuus olisi omansa tasa-arvoisuuden pohjalla luomaan arvokkaita poliittisia siteitä Suomen ja tuon mahtavan maailmanvallan välillä sekä samalla asianmukaisesti valvomaan Suomen etuja, milloin ne, maamme luonnollisen heikommuuden johdosta, jollakin alalla ehkä helposti jäisivät syrjään.

Esityksessä on maininta vanhasta Ruotsin vallan aikaisesta valtiomuodosta, joka myöhemmässä vaiheessa nousi oleelliseksi asiaksi monarkistien perustellessa kuninkaanvaalin järjestämistä:

> Olennaisissa osin uusi esitys kuitenkin pitää yhtä aikaisemman kanssa. Vaikkakin se valta, joka 1772 vuoden Hallitusmuodon ja 1789 vuoden Yhdistys- ja Vakuuskirjan mukaan on kuninkaalla, on rajoitettu, on periaatteellisesti ja käytännöllisen valtioelämän kannalta katsottuna olemassa syvällinen eroavaisuus niissä säädetyn kuninkaallisen vallan sekä sen nykyaikaisten periaatteitten mukaisen kuninkuuden välillä, joka nyt ehdotetun hallitusmuodon nojalla tulisi voimaan saatettavaksi.

Uusi kuninkuus esiteltiin ja nähtiin siis yleisesti kansanvaltaisempana kuin aikaisempi monarkkinen hallitusmuoto. Esityksen lopussa vuoden hallitusmuoto 1772 ilmoitetaan kumotuksi, vaikka toisaalta esityksen alussa vedotaan implisiittisesti vanhaan hallitusmuotoon, jonka kautta Suomi olisi edelleenkin monarkia.

Hallituksen esityksessä perusteluiden osuus ei ole kovin suuri, mutta niistä on havaittavissa samat perustelut, kuin aikaisemmissa monarkistien julkaisuissa. Aluksi asiaa pohjustetaan viittaamalla monarkiaan normina, tilana, joka oli nyt ja jollaisena se haluttiin pitää. Esityksen väite oli tietenkin kiistanalainen, mutta se oli monarkisteille ilmeisen tärkeä, kun se oli haluttu esitykseen kirjata. Suomalaiset huippujuristit (ml. Paasikivi) olivat vuosikymmenten ajan todistaneet vuoden 1772 hallitusmuodon menettäneen voimansa, mutta valtiomuototaistelun kiihtyessä elokuussa 1918 monarkistit katsoivatkin kustavilaisen perustuslain olevan edelleen voimassa, (Schauman 1924, s. 91–97; Tiihonen 2019, s. 439) joskin jo kesäkuussa annetussa esityksessä on viitteitä tämänkaltaisista tulkinnoista. Normatiiviset perustelut ovat kuitenkin sivuosassa, niiden lähinnä oikeuttaessa muut perustelut. Hallituksen esityksen perustelut noudattelevatkin hyvin pitkälti samoja rationaalisen valinnan perusteluja kuin monarkistien lehtikirjoitus ja vetoomuksen argumentit. Perustelut Saksan apuun nojautumisesta osuvat pienvaltioteorian ytimeen ja ulkopoliittisen aseman parantaminen Saksan avulla sopivat täysin Rothsteinin kuvaukseen pienestä valtiosta. Kaikkein eniten monarkian valitsemista perustellaan ulkopolitiikkaan liittyvillä kommenteilla, vaikka myös sisäisen järjestyksen palauttamisen ja ylläpitämiseen viitataan. Saksan vaikutus hallitusmuodon valintaan tuodaan hyvin selkeästi esille, eikä sitä peitellä millään tavalla. Toisaalta esityksestä ei voi päätellä, että Saksan valtiojohto olisi suoraan vaikuttanut sen kirjauksiin, mutta on mahdollista, että monarkistit tulkitsivat Suomelle poliittisesti edulliseksi liittää Saksa perusteluihin. Kaiken kaikkiaan perusteluja hallitsevat rationaalisen valinnan logiikka ja ulkoinen turvallisuus.

7.8.Valtiopäivät 12.kesäkuuta 1918

Paasikivi

Avauspuheenvuorossaan (PTK 1917 II, 12 p. kesäkuuta, s. 1242–1245) Paasikivi kiittää Saksaa ja sen liittolaisia Suomen itsenäisyydestä sekä niiden antamasta diplomaattisesta ja sotilaallisesta avusta. Paasikiven mielestä sisällissodan kokemusten jälkeen vahvan hallitus- ja valtiovallan luominen on ehdoton vaatimus. Hänen mukaansa se on tarpeen luottamuksen herättämiseksi maan tulevaisuutta kohtaan niin omien kansalaisten keskuudessa kuin ulkomaillakin. Paasikivi sanoo vahvan valtiovallan luomisen ja ylläpitämisen olevan saavutettavissa helpommin monarkkisen kuin tasavaltalaisen hallitusmuodon kautta. Hänen mukaansa se toisi johdonmukaisuutta valtiovallan käyttöön ja se olisi myös puoluevaatimusten- ja riitojen yläpuolella.

Paasikivi sanoo tasavaltalaisen hallitusmuodon tuovan epävarmuutta valtioelämään, mikä uhatussa asemassa olevalle kansalle voisi olla kohtalokasta. Paasikivi painottaa, että vain monarkkinen hallitusmuoto voi turvata lujan ja johdonmukaisen hallitus- ja valtiovallan. Hänen mukaansa vielä tärkeämpi hallitusmuoto on maan ulkopolitiikan johdonmukaiselle johtamiselle. Paasikivi pitää todennäköisenä, että Suomi tulee tulevaisuudessa olemaan monarkkisten valtioiden ympäröimä. Paasikiven mukaan pitää huomioida myös se asia, että Saksan valtiollisen elämän pohjana on monarkia ja Saksa on kaikista valtioista vaikuttanut eniten Suomen itsenäistymiseen ja olisi myös tulevaisuudessa itsenäisyyden voimakkain tukija. Paasikivi viittaa myös Itä-Karjalan Suomeen liittämiseen puhumalla rajan takana olevasta veljeskansasta, mikä monarkkisen hallitusvallan avulla voitaisiin yhdistää Suomeen. Paasikivi on varma, että monarkkisen vallan alla Suomi kykenee luomaan voimakkaan valtakunnan lännen ja idän välille.

Vahvimmin Paasikiven puheessa näkyy turvallisuusnäkökulma, mitä tulee valtiomuodon valitsemiseen. Hänen puheessaan painottuu monarkian perustelu voimakkaalla ja johdonmukaisella ulkopolitiikalla. Hän liittää myös Saksan tuen monarkkisen valtiomuodon valintaan. Tähän vaikuttaa myös, se että Paasikivi haaveili Itä-Karjalan yhdistämisestä Suomeen, jossa hän uskoi Saksan auttavan, kunhan on valittu Saksan hyväksymä valtiomuoto. Tämä kaikki on rationaaliseen valintaan vetoamista. Toisaalta Paasikivi uskoi myös Suomen naapurimaiden olevan tulevaisuudessa monarkioita ja käytti Saksaa esimerkkinä toimivasta monarkiasta. Tämä taas viittaa normatiivisen argumentin esiin nostamiseen, mutta on luonteeltaan enemmän alleviivaus muiden argumenttien puolesta.

Ståhlberg

Kaarlo Juho Ståhlberg oli tunnetuimpia tasavaltalaisia ja monarkiahankkeen vastustaja. Avauspuheenvuorossa (PTK 1917 II 2, 12 p. kesäkuuta, s. 1245–1248) hän toi esiin, että Suomella nyt hankittava hallitsija tulisi olemaan muukalainen, jolle Suomen kieli, luonne olot ja tarpeet olisivat vieraat, eikä hän pystyisi hankkimaan niistä nopeasti tietoa, vaan olisi "edesvastuuttoman piirin" vaikutuksen alaisena. Ståhlberg katsoi tämän suoranaiseksi vaaraksi Suomen riippumattomuudelle. Hän katsoi, että monarkkinen hallitusmuoto, jossa olisi vieras hallitsijasuku, ei voisi omata laajaa ja ehyttä kannatusta Suomen kansan parissa. Hän katsoi, että tällaisen hallitsijan mandaatti olisi heikko, eikä monarkia voisi olla samalla tavalla voisi pitää ulkonaista asemaa, kuin tasavalta.

Ståhlbergin vetoaa perusteluissaan tasavallan puolesta ennen kaikkea identiteettiin. Hän tuo esiin minkälainen ongelma vieraan identiteetin omaava johtaja olisi Suomelle tai minkälainen

ongelma Suomen vieras identiteetti olisi ulkopuoliselle vallankäyttäjälle. Hän liittää tähän sisäisen eheyden, mikä vaikuttaisi ulkoiseen turvallisuuteen. Hänen puheenvuorossaan on vahva identiteettilogiikan vire, mutta toisaalta Ståhlberg perustelee näitä identiteettiin liittyviä kysymyksiä rationaaliseen valintaan liittyvällä ulkoisella turvallisuudella.

Ahmavaara

Edustaja Pekka Ahmavaara kuului nuorsuomalaiseen puolueeseen ja tasavallan kannattajiin. Myös Ahmavaara (PTK 1917 II, 12 p. kesäkuuta, s. 1248–1250) tuo esiin vieraan hallitsijan mukanaan tuomat mahdolliset ongelmat. Hänen mukaansa esimerkit muista maista osoittavat, että vieraasta maasta tullut kuningas voi sulaa yhdeksi hallitsemansa kanssa, mutta Ahmavaaran mukaan tästä ei ole mitään takeita kaksikielisessä Suomessa. Hän uskoi myös suurimman osan kansasta sekä valkoisella puolella taistelleista olevan tasavallan kannalla ja katsoi siten olevan harkitsematonta ajaa hallitusmuotoa, jota kansa ei hyväksyisi. Ahmavaara kuitenkin myöntyi puheenvuorossaan sen verran monarkian suuntaan, että sanoi ulkopolitiikan käytön olevan sujuvampaa kuninkaan kuin presidentin hallitessa. Hänen mielestään maailmansota on kuitenkin osoittanut, että kuninkuus ei ole kansoja pelastanut ja hän katsookin, että valtion hallitusmuoto ei ole määräävä tekijä ulkopolitiikan hoidossa, vaan katsoo, että myös tasavaltaisessa järjestelmässä hallitsijalla voisi olla yhtä suuri mandaatti kuin monarkiassa. Ahmavaaran mukaan mikään valtiomuoto ei voisi korvata suomalaisen kansan itsemääräämisoikeutta ja hän katsoo, että pitäisi luoda valtiosääntö "jonka kansa tuntee omakseen, jossa ilmenee kansan sielu, sen henki ja tahto."

Ahmavaaran puheenvuorosta näkyy se, että monarkiaa myös vastustettiin identiteettiin viittaavilla seikoilla, kun hän vastusti ajatusta ulkolaisesta monarkista Suomessa, kuten Ståhlbergkin. Toisaalta monarkistitkin olivat perustelleet kantojaan identiteettilogiikalla, mutta näissä perusteluissa saksalaiseen hallitsijaan tukeutuminen nähtiin vapauttavana tekijänä ja selvän pesäeron tekemisenä Venäjään. Mielenkiintoista on, että hän kuitenkin näki monarkiassa myös hyvän puolen ja nimenomaan monarkistien toistaman ulkopolitiikan paremman hoitamisen. Ahmavaaralle myöskään valtiomuodon nimellä ei ollut merkitystä, vaan tärkeämmäksi hän nosti siinäkin suomalaisen identiteetin, jonka hän katsoi voivan parhaiten toteutua suomalaisen hallitsijan käsissä. Voidaankin katsoa, että hän painotti kannanmuodostuksessaan enemmän identiteettilogiikkaa, vaikka rationaaliselta kannalta näki monarkiassa myös hyvän puolen.

Wrede

Rabbe Axel Wrede oli ruotsalaisen kansanpuolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Wrede puhuu puheenvuorossaan (PTK 1917 II, 12 p. kesäkuuta, s. 1250–1253) esimerkiksi Ranskan vallankumouksesta ja katsoo, että absoluuttisen monarkian aikakautta on seurannut poliittinen kehitys, jota on leimannut demokratian ja parlamentarismin äärimmäisyydet. Hänen mielestään tämä kehityskulku oli kuitenkin nyt saavuttanut huippunsa tai pohjansa. Wreden mielestä parlamentaarisessa demokratiassa oli paitsi etuja, myös haittoja. Hänen mukaansa sellainen järjestelmä tuotti katkeria puoluetaisteluita, korruptiota ja poliittista rappiota jopa niin paljon, että ei uskonut rehellisen kansan haluavan olla missään tekemisissä politiikan kanssa. Wrede mielestä valtiomiehet, filosofit, lakimiehet olisivat havainneet parlamentaarisen demokratian ajan olevan päättymässä, ja hän itse näkee kehityksen olevan menossa tähän suuntaan. Wrede ei kuitenkaan ajatele, että absoluuttisen monarkian aika olisi palaamassa, vaan näke parlamentaarisen monarkismin olevan tulevaisuuden potentiaalinen hallitsemisen muoto yleisesti. Hän pitää myös ihmeellisenä, jos Suomen kansa, jolla oli ollut monarkki seitsemänsadan vuoden ajan, olisi vieraantunut monarkkisesta hallitusmuodosta vuoden aikana niin paljon, ettei voisi kuvitella hallitusmuotona muuta kuin tasavaltaa.

Wrede lähtee perusteluissaan syvemmälle historiaan ja viittaa myös Suomen pitkään historiaan monarkian alaisuudessa, joka viittaa toisaalta vahvaan identiteettilogiikalla perusteluun, mutta hän puhuu myös vallitsevan ajan trendeistä hallitusmuodon suhteen, minkä voi lukea normien puolesta puhumiseksi.

Talas

Onni Talas oli nuorsuomalaisen puolueen edustaja sekä senaattori Paasikiven johtamassa senaatissa ja myös monarkian kannattaja. Talas (PTK 1917 II, 12 p. kesäkuuta, s. 1263–1265) katsoi, että itsenäisyyden säilyttämisen ollen kysymyksessä täytyi hyödyntää tilaisuus kansainvälisen aseman turvaamiseksi maksimaalisella tavalla. Hän ajatteli, että Suomen kansa ei saa hukata tällaista tilaisuutta. Talaksen mukaan monarkkisen ja tasavaltaisen valtiomuodon paremmuudesta sisäpoliittiselta kannalta voitiin kyllä väitellä, ulkopoliittiselta kannalta katsottuna jokaisen Suomen silloisen aseman tuntevan täytyisi tunnustaa monarkkisen hallitusmuodon etusija. Toisaalta hän ei pitänyt monarkiaa sisäpoliittisestikaan Suomen kansalle vieraana. Hän ei katsonut kansavaltaista ja monarkkista valtiomuotoa vastakohtina toisilleen, niinkuin jotkut tasavallan kannattajat puheenvuoroissaan tekivät. Hänen mielestään myös monarkkinen

valtiomuoto voisi olla kansavaltainen, kun taas tasavaltalainenkin valtiomuoto voisi olla kaikkea muuta kuin kansanvaltainen. Talas huomauttaa:

> Hallituksen esityksessä ei sanota, että Suomi kuninkuuden avulla pääsisi tasa-arvoiseksi muiden valtioiden kanssa, vaan siinä sanotaan, että suomalainen kuninkuus olisi omansa tasa-arvoisuuden pohjalla luomaan arvokkaita poliittisia siteitä Suomen ja tuon mahtavan maailmanvallan välillä sekä samalla asianmukaisesti valvomaan Suomen etuja, milloin ne maamme luonnollisen heikommuuden johdosta jollakin alalla ehkä helposti jäisivät syrjään.

Talaksen puheenvuorossa näkyy lähes yksinomaan rationaalinen logiikka. Hän perustelee kantaansa rationaaliseen valintaan kytkeytyvällä ulkopoliittisen aseman parantamisella ja turvaamisella. Puheenvuorossa näkyy erityisesti pienvaltioteoriaan liittyvä ajatus, kun Suomen katsottiin olevan heikossa poliittisessa asemassa yksin tai epäiltiin Suomen etujen olevan joissakin asioissa kokonaan syrjässä Saksan apua. Toisaalta Talas viittaa monarkiaan myös Suomen historiallisena ja siten tuttuna valtiomuotona. Tämä on taas identiteetillä perustelua, ja monarkia nähdään Suomeen identiteettiin kuuluvana asiana. Tämä on kuitenkin jälleen enemmän sivuhuomautus rationaalisten perustelujen joukossa, niin kuin muutaman muunkin äänessä olleen monarkistin kohdalla.

7.9. Valtiopäivät 13.kesäkuuta 1918

Lanne

Kaarlo Lanne oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Lanne ottaa puheenvuorossaan (PTK 1917 II, 13 p. kesäkuuta s. 1275–1276) kantaa keskustelussa ilmenneeseen aiheeseen kansanvaltaisuudesta. Hän uskoo suuren osan Suomen kansasta käsittävän, että molemmilla kysymyksessä olevilla hallitusmuodoilla oli mahdollista saavuttaa kansanvaltaisuus. Hän huomioi myös tasavaltalaisten huolen vieraasta kansasta tulevasta monarkista sekä joidenkin tasavaltalaisten esittämän huolen siitä, että saksalainen kuningas suosisi suomenruotsalaisia. Hän ajattelee, että tällainen pelko johtuu oman suomalaisen kansallisuuden uskomisesta liian heikkona. Hänen mukaansa “tällaiselle heikkouskäsitteelle löydämmekin kyllä tukea vasta päättyneen kapinaliikkeen yhteydessä”. Lanne kuitenkin näkee, että “meidän on kuitenkin samalla huomioonotettava, että meiltä aina on myöskin löytynyt vastakkaisia voimia, jotka ovat olleet riittäviä tarpeen tullen nujertamaan tuollaiset. harha-askeleet.” Hän ei siis uskonut esillä olleen monarkkisen esityksen aiheuttavan kansallista vaaraa. Hän korosti monarkkisen hallitusmuodon turvaa ulkopolitiikassa, mutta myös sisäpoliittisesti. Hän uskoi myös suuren osan kansasta ajattelevan samoin.

Puheenvuorossaan Lanne nostaa esiin monen monarkistin aiemmin esittämät argumentit ulkopolitiikan hoidosta ja myös sisäpolitiikasta, mutta keskittyy puheessaan ennen kaikkea identiteettiin kytkeytyviin seikkoihin. Voidaan katsoa, että hän luki nimenomaan suomalaisen identiteetin niin vahvaksi, että ulkomainen monarkki ei voisi aiheuttaa sisäpoliittisia kahnauksia. Hieman aikaisemmista monarkistien puheenvuoroista poiketen Lanteen argumentit painottuvat identiteettilogiikkaan muutamalla rationaaliseen valintaan liittyvällä kommentilla lisättynä. Hänen puheenvuoronsa onkin luonteeltaan vastauksenomainen joihinkin tasavaltalaisten esittämiin huoliin.

Juutilainen

Antti Juutilainen oli maalaisliiton edustaja ja tasavallan kannattaja. Puheenvuorossaan (PTK 1917 II, 13 p. kesäkuuta s. 1276–1280) Juutilainen kummeksuu sitä, että monarkistit perustelevat "muukalaisen kuninkaan" hankkimista sillä, että tämä hävittäisi riidat kansan keskuudesta. Hänen mukaansa kuninkuuden hankkimista Suomeen kannattaa vain pieni kourallinen Suomen kansasta. Kuninkuuden Suomeen hankkijana hän uskoo olevan suomenruotsalainen ylimystön, virkavallan ja rahavallan. Tasavaltaa kannattavien puolueiden ja aatesuuntien hän katsoo maassa kasvavan ja katsoi niiden nojautuvan talonpoikiin, jotka muodostavat kansan ytimen. Tämän joukon Juutilainen katsoo ottaneen täysi-ikäisen oikeudet edellisenä talvena, jonka holhousaika maassa olisi siten päättynyt. Hän näkee myös, että eduskunnan tulisi olla täysilukuinen voidakseen ratkaista hallitusmuotokysymyksen.

Juutilaisen argumentit monarkismia vastaan perustuvat muiden tasavaltalaisten tapaan paljolti identiteettiin. Siinä nähdään niin monarkin saksalaisuus ongelmana, kuin siihen Juutilaisen mukaan liittyvä suomenruotsalaisten suosiminenkin. Ylipäänsä hän näkee monarkismin suomenruotsalaisten ja joidenkin ylimysten projektina, kun hän taas ajattelee tasavaltalaisuuden edustavan tavallista kansaa, jonka ydinjoukoksi hän lukee talonpojat itsensä mukaan laskettuna. Vastakkain hänen argumenteissaan on siis suomalainen ja ulkomaalainen hallitsija, mutta myös tavallisen kansan tahto ja harvalukuisen etuoikeutetun joukon tahto. Hän viittaa myös Suomen itsenäisyyteen ja vapauteen puhuessaan täysi-ikäistymisestä. Asiaa voisi tulkita niin, että holhouksesta puhuessaan hän torjuu ajatuksen ajautumisesta saksalaisten holhottavaksi juuri, kun on päästy eroon venäläisten vallasta Suomessa. Juutilaisen puheenvuoro on äärimmäisen vahvasti identiteettilogiikkaan kytkeytyvä.

Valkama

Wäinö Valkama oli suomalaisen puolueen edustaja monarkian kannattaja ja hän korosti puheenvuorossaan (PTK 1917 II , 13 p. kesäkuuta s. 1286–1289), että nyt esillä oleva perustuslaillinen monarkia eroaisi merkittävästi itsevaltaisesta monarkiasta, josta Suomella oli entuudestaan kokemusta: "Oltiinhan vielä niin lähellä itsevaltaisen monarkismin aikaa, ettei huomattu ratkaisevaa eroitusta, mikä on itsevaltaisen monarkismin ja kansanvaltaisella perustuslailla rajoitetun monarkkian välillä." Valkama korostaa vielä, että itsenäinen Suomi ei ole kokenut vielä monarkiaa, jossa hallitsija ajaisi Suomen asiaa, minkä tilanteen hän katsoo merkittävästi eroavan aikaisemmin koetusta. Hän toistaa vielä uudestaan puheessaan, että Suomella ei ole ollut koskaan omaa kuningasta, jolla hän käy tasavaltalaisten kansanvaltaisuusargumenttia vastaan. Hän näki monarkian myös turvana "idästäpäin uhkaavia vaaroja vastaan", mutta erityisesti sisäisen järjestyksen turvaajana. Hänen lausuntonsa kuvastaa hyvin sitä, millä tavoin useat monarkistit perustelivat omaa kantaansa:

> Olen viime viikkoina tavannut lukuisasti kansalaisia eri piireistä ja eri puolueista Suomen maaseudulta, väkeä, jotka sanovat viimekuluneena hirmuaikana metsissä pakoilleessaan, ryöstö ja kuolema silmiensä edessä, itsessään vakaantuneen sen käsityksen, että tähän maahan on luotava luja valtio- ja järjestysvalta, joka ei salli sen tai tämän puolueen itsekästä johtoa eikä sortoa, vaan toimii puolueiden ulkopuolella ja yläpuolella olevana kuninkuutena koko kansan eduksi.

Valkama käytti myös Saksaa ja Ranskaa esimerkkinä siitä, kumpi hallitusmuoto olisi vahvempi sekä sisältäpäin, että ulkoapäin. Hän katsoi monarkkisen Saksan osoittaneen vahvemmuutensa tasavaltalaiseen Ranskaan verrattuna.

Valkama vetoaa aluksi muodollisiin seikkoihin ja katsoo, että nyt käsiteltävässä oleva monarkkinen hallitusmuoto eroaisi oleellisesti aikaisemmista Suomessa olleista monarkiamalleista. Tässä on viittaus normeihin, mutta Valkaman yritys erottaa itsenäisen Suomen monarkia aikaisemmin koetusta monikansallisesta monarkiasta, jossa Suomi oli vain yksi hallittavista kansoista, viittaa enemmän identiteetin korostamiseen. Identiteettilogiikka näkyy vahvasti hänen puheenvuorossaan, kun hän vielä uudelleen ottaa esiin asian Suomen omasta kuninkaasta ja tekee selvän eron venäläisiin ja ruotsalaisiin monarkkeihin. Puheessa näkyy myös vahvasti myös monarkistien toistelema argumentti sisäisen ja ulkoisen järjestysvallan lujuudesta. Puheenvuorossa on paljolti mukana rationaalisen valinnan argumentteja, mutta se on luonteeltaan

puolustuspuheenvuoro monarkian kansanvaltaisuuden puolesta, minkä takia puheessa painottuu myös identiteettilogiikka.

Rentola

Antti Rentola oli maalaisliiton edustaja ja tasavallan kannattaja. Rentolan mukaan (PTK 1917 II , 13 p. kesäkuuta s. 1289–1292) kyse on uskonasiasta sen suhteen, mikä hallitusmuoto olisi paras. Juutilaisen tapaan hän ottaa esille näkemyksen, jonka mukaan Suomen olisi vapauduttava holhousvallasta. Hän vastaa joidenkin monarkistien näkemyksiin, joiden mukaan suomalaiset eivät edes voisi hallita itseään. Rentolan mukaan voivat. Puheessaan Rentola kysyy, olisiko Suomen kumarrettava nyt etelään päin, niin kuin aikaisemmin kumarrettiin itään päin. Rentola uskoo monarkistien ajavan "kansanvallan rajoituksia ja taantumuksen asiaa." Iso osa Rentolan puheesta keskittyy kritisoimaan monarkiaa muodollisjuridiselta kannalta, kuten kohta, jossa hän toteaa, että "kuninkaan teot eivät voi olla syytteenalaiset." Rentola jopa katsoi hallituksen esityksen mahdollistavan sen, että "tästä monarkista tulee täysi tyranni nykyaikaisissa oloissa". Hän toivoi, ettei perustuslakivaliokunta tekisi esitykseen muutoksia, koska silloin kansa näkisi, mistä monarkiassa olisi kyse ja Rentola toivoi myös kansanäänestystä asiasta.

Rentolan argumenteissa näkyvät vahvasti identiteettiin ja juridiikkaan liittyvät asiat, kuten muidenkin tasavaltalaisten kannanotoissa. Identiteettilogiikkaan liittyvät asiat koskevat erityisesti vapautumista Venäjän vallasta ja sitä, että samaa ei haluttu kokea enää Saksan, eikä minkään muunkaan vallan alaisuudessa. Rentola katsoi monarkian edustavan menneisyyttä ja rajoittavan kansalaisten vapauksia, mikä on selkeää identiteetillä perustelua. Voisikin tulkita Rentolan ajatelleen monarkian olevan Suomen itsenäisen identiteetin vastaista. Hänen puheensa monarkiaa muodollisjuridiselta kannalta käsittelevä osuus on sidoksissa normatiiviseen logiikkaan, niin kuin voi myös katsoa kansanäänestyksen toivomisen olevan. Huomionarvoista on, että perusteluja rationaalisen valinnan kannalta ei juurikaan kuulla. Tämä johtunee siitä, että rationaalisista perusteista ei ollut suurta erimielisyyttä monarkistien kanssa.

A. *Virkkunen*

Artturi H. Virkkunen oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Puheenvuorossaan (PTK 1917 II 2, 13 p. kesäkuuta s. 1301–1304) Virkkunen viittaa muiden monarkistien esittämiin ulkopoliittisiin seikkoihin, joilla monarkiaa on perusteltu ja hänkin muiden monarkistien tapaan katsoo niiden näkökohtien olevan perusteltuja:

> Ei tarvitsekaan paljon ajatella, käsittääkseen, että sitä tulevaisuutta
> suunnitellessa, mikä Suomen nuorella valtakunnalla on edessään, jouduttuaan

> meidän päivinämme vielä enemmän kuin ennen länsimaisen sivistyksen ja yhteiskuntalaitosten etuvartijaksi idän anarkiaa vastaan, ulkopoliittiset suhteemme ovat erittäin huomioon otettavat.

Puheessaan hän kuitenkin keskittyy etupäässä sisäiseen järjestykseen ja sisäpoliittisiin oloihin. Virkkunen puhuu sisällissodasta, eikä usko sen taustalla olleiden syiden olevan vain tilapäisiä: "Tämän keskustelun aikana on tuotu esiin sekin mielipide, että kapina ja ne syyt, jotka sen ovat aiheuttaneet, olisivat jotakin ohimenevää, jonkunlainen meidän kansassamme ilmennyt enemmän tilapäinen sairaloisuuden ilmiö, joka maan hallitusmuotoa säädettäessä voidaan jotenkin vähällä sivuuttaa." Virkkunen ihmetteli sitä, että kansalaisvapaudet omaava kansa lähti sotimaan yhteiskuntaa ja järjestystä vastaan ja piti sitä kohtalokkaana:

> Kun satoihin tuhansiin laskettavissa joukoissa maan kansalaiset, joilla on kaikki sekä valtiolliset että yhteiskunnalliset oikeudet, ryhtyvät ilmisotaan kaikkea järjestäytynyttä yhteiskuntalaitosta ja maan kulttuuria hävittämään saadakseen lisäksi rosvon oikeudet, niin siinä ilmenee yhteiskunnallinen vaara, jota on mitä vakavimmin pideltävä.

Tähän hän näkee monarkian ilmeisellä tavalla ratkaisuna ja näkee selvästi tavallisen kansan poliittiset vaikutusmahdollisuudet ongelmallisena: "Tapahtumat osoittavat vastaansanomattomasti, että me olemme olleet liian herkät uskomaan kansastamme, myöskin sen aiemmista kerroksista, kaikkea hyvää ja tuudittautuneet siihen käsitykseen, että meidän kansamme sekä siveellisessä että tietopuolisessa suhteessa on korkealla kannalla." Virkkunen katsoo myös Suomen sisäisen rikkinäisyyden ja kyvykkäiden sekä yhdistävien, puolueiden yläpuolella olevien henkilöiden puutteen estävän häntä kannattamasta tasavaltaista hallitusmuotoa. Virkkunen ei näe monarkin ulkomaalaisuutta ongelmaksi ja iso osa hänen puheestaan keskittyy siihen. Hänen mielestään ei ole uusia asia, että kuningas olisi ulkomaalainen, eikä myöskään poikkeus muuhun maailmaan verrattuna. Virkkunen muistuttaa, että kuningashuoneiden historiassa on ollut useita tilanteita, jolloin valtaistuimelle on kutsuttu vieras ruhtinas. Hän muistuttaa kuvion olleen tuttu Suomelle jo Ruotsin vallan ajalta ja käy läpi myös valtioita, joissa sen aikainen monarkki oli kotoisin ulkomailta. Hän korostaa ilmiön olleen aikaisemmin sekä myös silloin aivan tavallinen ilmiö. Hän näkee, että syynä tähän ei ole ollut se, että omasta maasta ei olisi löytynyt kyvykkäitä valtionpäämiehiä vaan se, että ne ovat pitäneet parempana hallitsijaa, joka ei ole entisyytensä kautta kietoutunut kotimaisiin puolueriitoihin tai muihin kahnauksiin, joita hänen mukaansa kaikkien kansojen keskuudessa on. Virkkunen katsoo lisäksi, että ulkomaisen hallitsijan etuihin kuuluisi sekin, että hän olisi kilpailun ja kateuden ulkopuolella ja sen takia

asemassa, jossa kansalaiset tunnustaisivat hänen olevan muiden yläpuolella toisin kuin kotimaisen hallitsijan. Toisaalta hieman paradoksaalisesti hän sanoo ulkomaiden esimerkkien osoittavan, että vieras hallitsija sulautuu nopeasti osaksi kansaa.

Pitkässä puheenvuorossaan Virkkunen keskittyy perustelemaan kantaansa lähinnä Suomen sisäisellä tilanteella, erityisesti rationaalisen valinnan ja sisäisen järjestyksen kautta. Toisaalta Virkkusen Suomen sisäisiin asioihinsa keskittyvä puhe pitää sisällään myös identiteettiin ja normeihin liittyviä teemoja. Kun hän kuvaa ulkomailta saapuvaa monarkkia tavalliseksi ilmiöksi, tämä on monarkian puolustamista normatiivisilla argumenteilla. Hän sivuaa perusteluissaan myös identiteettiä, mainitessaan vieraan kuninkaan sulatutuvan osaksi kansaa. Virkkusen puhe ovat hengeltään rationaalisen valinnan logiikkaan perustava, vaikka se sisältää myös ison määrän normatiiviseen logiikkaan perustuvia argumentteja käydessään läpi ulkomaisten monarkkien historiaa. Virkkusen puheenvuoron perusteiden voi nähdä pääpiirteissään olevan rationaalista valintaa edustavia, kuten aikaisemmissakin monarkistien puheenvuoroissa, mutta se sisältää identiteetti- ja normatiiviseen logiikkaan perustuvia argumentteja sen vuoksi, että tasavaltalaisten vasta-argumentit olivat keskittyneet enimmäkseen niihin osa-alueisiin ja hän koki tärkeäksi vastata niihin.

Päivänsalo

Bror Johannes Päivänsalo suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Päivänsalon (PTK 1917 II, 13 p. kesäkuuta s. 1304–1306) näkemykset edustivat melko äärimmäistä muotoa tasavallan vastustamisessa, kun hän puheenvuorossaan sanoo, että “tasavalta-aate on vallankumouksen ja veristen kapinain tuote.” Tasavaltaisen hallitusmuodon hän katsoi yleensä joutuneen riippuvaiseksi teollisuusväestöstä ja helposti kokoon kutsuttavista irtolaisjoukoista. Monarkiaa puolestaan hän kuvaili näin: “Sitä vastoin kuninkuus johtaa alkunsa aina niiltä ajoilta, jolloin ihmiset alkoivat viettää järjestettyä elämää vakinaisissa asunnoissa. Monarkia on kaikkialla ollut alkuperäisin ja luonnollisin.” Puheen alkuosassa Päivänsalo keskittyy perustelemaan kantoja paljolti taloudelliselta kannalta ja hän näkee teollisuusväestön kasvavan vallan jollain tapaa uhkana ja ottaa esiin esimerkkejä tasavalloista, joissa tehdasväestö oli saanut hänen mielestään liian suuren vallan ja epäili, että jos Suomi olisi parikymmentä vuotta tasavalta, niin “Suomen maanviljelijät saavat elää Suomen teollisuudenharjoittajain ja Suomen teollisuustyöväen armoilla.” Hänen puheensa loppuosa taas käsittelee tasavallan haittoja ja monarkian etuja uskonnolliselta kannalta. Tämä on ymmärrettävää, koska Päivänsalo oli siviiliammatiltaan pappi. Tämä kiteyttää hänen uskonnolliset perustelunsa tasavaltaa vastaan:

> Emme siis voi ollenkaan käydä takaamaan, että jos meillä on hallitusmuoto, joka lietsoo esiin joka viides vuosi kaikki intohimot, mitä voidaan agitatoorisella tavalla lietsoa esiin, ei meillä ole mitään takeita siitä, ettei epäuskonnollinen, ettei jumalaton henki silloin muutamassa presidentinvaaleissa voisi voittaa.

Päivänsalon puheenvuoron voi poikkeavan melkoisesti edeltäneistä monarkistien puheista. Suurin osa monarkisteista ei kuvannut tasavaltaa näin kärjistetyillä sanamuodoilla kuin Päivänsalo. Hänkin viittaa puheensa alussa normeihin puhuessaan monarkista tavallisena valtiomuotona. Tämän jälkeen hän perustelee monarkiaa pitkähköllä historiallisella katsauksella, mikä sekään ei ollut aivan tavatonta monarkistien puheenvuoroissa, mutta hän tekee sen ennen kaikkea taloudellisten seikkojen esiintuomisen kautta. Tämän voisi lukea kuuluvaksi rationaaliseen valintaan sikäli, että tämä kehystetään jollain tavalla sisäisen järjestyksen asiaksi. Toisaalta siinä on vahvoja viittauksia identiteettiin, kun Päivänsalo näkee Suomen maanviljelysmaana, eikä teollisuusmaana ja kantaa huolta maanviljelijöiden asemasta. Hänen uskonnolliset perustelunsa voisi parhaiten katsoa kuuluvaksi identiteettilogiikkaan. Hänen uskonnollisen ajattelunsa kannalta tärkeämpää hänelle oli luterilainen identiteetti, kuin esimerkiksi suomalainen identiteetti. Identiteettiasiat näkyvät läpi hänen puheensa ja voisikin sanoa, että hänen argumenttejaan hallitsee muista puhuneista monarkisteista poiketen rationaalisen valinnan logiikan sijaa identiteettilogiikka.

R. Furuhjelm

Ragnar Furuhjelm oli ruotsalaisen kansanpuolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Hän vetosi puheessaan (PTK 1917 II, 13 p. kesäkuuta s. 1306) Ruotsin vallan aikaiseen vuoden 1772 lakiin hallintomuodosta, jonka mukaan Suomi olisi edelleenkin monarkia. Hän katsoi siis, ettei Suomen hallintomuoto ollut muuttunut itsenäistymisen yhteydessä. Hän tunnustaa, että monarkia ei ole paras mahdollinen hallintomuoto ja siinä on puutteensa, mutta toisaalta Furuhjelm vetoaa lujaan hallitusvaltaan ja näkee sen kannalta monarkian olevan paras mahdollinen hallitusmuoto. Hän näkee monarkin auktoriteettina ja yhdistävänä voimana. Furuhjelm katsoo monarkian olevan välttämättömyys kolmelta eri kantilta katsottuna: historiallinen välttämättömyys puoluekilpailun takia, kansainvälinen välttämättömyys ulkosuhteiden vuoksi ja planetaarinen välttämättömyys maailman tapahtumien takia.

Furuhjelmin puheessa on hyvin paljon samaa muiden monarkistien ja hän esitti tavalliset rationaaliseen logiikkaan liittyvät teesit. Puolestaan vetoamista vuoden 1772 hallintomuotoon ei ollut nähty ainakaan laajassa mitassa tuohon mennessä, mikä voidaan lukea normatiiviseen

logiikkaan. Hänen näkökohtansa kolmesta eri välttämättömyydestä menee taas vahvasti rationaaliseen valintaan, mikä alleviivaa hänen puheenvuoronsa rationaalisen valinnan logiikan ensisijaisuutta.

A. Furuhjelm

Annie Furuhjelm oli ruotsalaisen kansanpuolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Hän vastaa puheessaan (PTK 1917 II, 13 p. kesäkuuta s. 1306–1308) tasavaltalaisten argumentteihin tasavallan paremmuudesta ja heidän esimerkkeihinsä tasavaltaisista valtioita. Hänen mielestään Suomen vertaaminen Ranskaan ja Yhdysvaltoihin on kohtuutonta. Hänen mielestään näissä valtioissa esiintyy esimerkiksi korruptiota ja lapsityövoiman käyttöä. Hänen mielestään kuitenkin jotkin monarkkiset valtiot, ovat olleet sosiaalisen kehityksen eturintamassa, kuten Saksa, jossa hän mainitsee jopa olleen kehittyneimmän sosiaaliturvajärjestelmän. A. Furuhjelm vastaa myös tasavaltalaisten väitteeseen ulkolaisen kuninkaan ongelmallisuudesta. Hänen mielestään historiassa on esimerkkejä ulkomailta tulleista hallitsijoista, jotka ovat edistäneet maan kulttuuria ja kehitystä. Hän pitää merkittävänä, että Suomi on mukana maailmanpolitiikassa, vaikka hänen mukaansa toistaiseksi vain objektina, jonka kohtaloon suurvallat ovat pyrkineet vaikuttamaan. Hän näkee Venäjän vaikutuksen Suomeen tuhoisana ja pitää Venäjää edelleen uhkana. Furuhjelm katsoo, että monarkin alaisuudessa Suomi säilyttäisi paremmin moraalisen eheytensä ja saisi paremman tuen nuorena valtiona. Hänen mielestään monarkia edistäisi paremmin demokraattisesti eteneviä laaja-alaisia yhteiskuntamuotoja. Hän toistaa myös muiden monarkistien väitteet monarkian tuottamasta määritietoisesta ja vakaasta ulkopolitiikasta sekä sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta.

Furuhjelmin puheenvuoro operoi hyvin paljon sisäisen ja ulkoisen järjestyksen teemoilla ja siten nojaa hyvin vahvasti rationaaliseen valintaan. Toisaalta siinä arvoihin liittyviä teemoja, kuten eri valtioiden sosiaalisen tilanteen läpi käymistä, jotka viittaavat enemmän identiteettilogiikkaan. Myös Saksa on jälleen mainittu hyvänä esimerkkinä edistyksellisestä valtiosta. Hänen puheensa loppuosassa esitetyt monarkistien tutut perustelut kuitenkin sijoittavat puheenvuoron ensisijaisesti rationaalisen valinnan logiikkaan.

Nissinen

Alli Nissinen oli nuorsuomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Nissinen vetosi puheessaan (PTK 1917 II , 13 p. kesäkuuta s. 1308–1309) Venäjän uhkaan. Hän näki Venäjän uhkan tulevan myös sen sisäisten olojen kautta:

> Sellaisella kulttuuriasteella, kuin Venäjä on ja luultavasti tulee kymmeniä vuosia eteenpäin olemaan, se ei tule antamaan pienintäkään arvoa meidän tasavallallemme, vaan se tulee aina täällä juonittelemaan ja aikaansaamaan kaikenlaisia ikävyyksiä ja onnettomuuksia. Ainoastaan jos meillä on kuningashuone, ymmärtää se vaistomaisesti, että nyt ovat olot muuttuneet.

Toisaalta Nissinen uskoi, että Suomen kansasta löytyi myös kunnioituksen puutetta, eikä hän uskonut, että tiettyä puoluetta edustavan presidentin johdolla tämä tulisi vähentymään. Hän toivoi kuitenkin kansanäänestystä hallitusmuodosta, niin kuin monet muutkin edustajat, eikä siten ollut kannassaan aivan ehdoton, joskin piti monarkiaa parempana vaihtoehtona. Hän viittasi puheessaan Virkkusen puheenvuoroon ja sanoi kannattavansa monarkiaa samoilla perusteilla.

Nissisen puhe edustaa ennen kaikkea rationaalista valintaa. Virkkusen tavoin hänellä oli huolta oman kansan kääntymisestä hallitsijoitaan vastaan, mikä onkin aivan ymmärrettävää sisällissodan tapahtumien valossa. Tässä Nissinen uskoi juuri monarkian takaavan lujemman sisäisen järjestyksen. Hänen perustelunsa sijoittuvat rationaalisen valinnan logiikkaan ja sisäiseen järjestykseen.

Snellman

Juho Snellman oli nuorsuomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Puheenvuorossaan (PTK 1917 II, 13. kesäkuuta, s. 1317) Snellman toistaa monien monarkistien näkemyksen Venäjän Suomelle tuottamasta vaarasta:

> Mielipiteeni perustan periaatteessa siihen, että meidän on aina muistettava se totuus, että meillä on naapurina entinen vanha sortajamme, joka varmasti tulee edelleenkin pitämään silmällä, milloin saisi tilaisuuden ja otollisen hetken tuhota Suomen itsenäisyyden ja käydä uudelleen sortamaan kansan oikeuksia sekä saada kansamme sellaisen sorron ja hyökkäyksen alaiseksi, josta pitkän ajan olemme saaneet nauttia hedelmiä, ja paraita niistä viimeisinä kuukausina.

Snellman katsoo myös, että hallitusmuoto on saatava vakaaksi ja luotettavaksi erityisesti ulkopoliittista asemaa silmällä pitäen, ja tässä on tukeuduttava Saksaan: “Saksa, joka on ollut suurena apuna kansamme täydelliseen itsenäisyyteen saattamiseksi, tulee meihin täysin luottamaan ja suhtautumaan luottamuksella, sillä läheinen jatkuva yhteistoiminta erittäinkin Saksan kanssa on edelleenkin välttämätöntä.” Snellman korostaa lisäksi, että ajankohta on osattava käyttää oikein, eikä vastaavaa tilannetta välttämättä enää tule. Hän korostaa myös kannattavansa kansanvaltaan nojaavaa monarkiaa.

Snellmanin puheenvuoron argumentit perustuvat lähes ainoastaan rationaaliseen valintaan. Hänen puheessaan ei oikeastaan näy muita logiikkoja, niin kuin monen muun monarkistin puheenvuorossa näkyy. Snellmanin puheenvuorossa on myös erityisesti pienvaltioteoriaan liittyvä kohta, kun hän puhuu ajankohdan oikein käyttämisestä, eli tämä on juuri klassinen tilanne, jossa on kapea turvamarginaali ja mahdollisten virheiden korjaamiseen vähän aikaa. Puheen argumentit perustuvat rationaalisen valinnan logiikkaan ja ulkoiseen turvallisuuteen.

7.10. Yhteenveto

Monarkistien perustelut edustavat hyvin laajalti turvallisuuspoliittisia näkökohtia, joissa argumentteja sekä ulkoisen, että sisäisen turvallisuuden puolesta. Tasavaltalaisten puheenvuoroissa taas korostuu identiteettiin liittyvät näkökohdat: ulkomaalainen hallitsija koettiin vieraaksi ja jopa uhkaksi kansalliselle yhtenäisyydelle. Monarkistien puheenvuoroissa lähes yksinomaan tärkeimpänä näyttäytynyt turvallisuusnäkökulma täydentyi identiteettiä koskevilla puheenvuoroilla, kun he pyrkivät vastaamaan tasavaltalaisten esittämiin huoliin ja vakuuttamaan heidät monarkismin paremmuudesta. Joissakin tasavaltalaisten puheenvuoroissa näkyy huoli Suomen joutumisesta Saksan holhoukseen monarkkisen valtiomuodon kautta. Tämä on merkille pantavaa, sillä Vareksen (1998, s. 147) mukaan monarkistien ja tasavaltalaisten ulkopoliittisessa linjassa Saksan suhteen ei ollut merkittävää eroa. Vareksen (1998, s. 150) mukaan tasavaltalaiset esiintyivät jopa korostetun saksalaismielisenä valtiomuotokantansa kompensaationa. Joissakin tasavaltalaisten puheenvuoroissa on kuitenkin havaittavissa päinvastaisia elementtejä. Toisaalta jotkut tasavaltalaiset olivat puheenvuoroissaan valmiita allekirjoittamaan monarkistien ulkopoliittiset perustelut, mutta vastustivat hanketta identiteettiin kytkeytyvien asioiden takia. Jotkut tasavaltalaiset, kuten Antti Juutilainen (PTK 1917 II, 13 p. kesäkuuta s. 1276–1280) katsoivat myös eduskunnan vajaalukuisuuden ongelmalliseksi hallitusmuodosta päätettäessä. Monarkistien puheenvuoroissa näyttäytyy, että hyvien Saksan suhteiden tärkeys ilmaistiin yleensä täysin avoimesti, joskus implisiittisemmin, mutta näissäkin puheenvuoroissa oletus näyttää olleen, että monarkki olisi saksalainen. Joissakin puheenvuoroissa keskityttiin erityisesti monarkkiin ja ulkomaista monarkkia pidettiin jopa parempana vaihtoehtona kuin kotimaista hallitsijaa. Tämä ei ollut kuitenkaan tyypillistä edes monarkistien puheenvuoroissa. Tärkeämpänä pointtina näyttäytyy ylipäätään oletus monarkin kyvystä olla puolueriitojen yläpuolella. Tämä oli osa monarkistien sisäisen järjestyksen perusteluja, jotka olivat puheenvuoroissa

erittäin usein toistuvia. Silti tärkeimmäksi perusteeksi monarkisteilla näytti nousevan perustelut lujasta hallitusvallasta ja toimivasta ulkopolitiikan hoitamisesta.

7.11. Perustuslakivaliokunnan mietintö nro 14 hallituksen esityksen nro 62 pohjalta Suomen valtiomuodoksi

Perustuslakivaliokunta antoi mietintönsä (PeVM) 14/1917 vp) valtiomuodosta 6. heinäkuuta 1918. Perusteluissa lähdetään liikkeelle samoista asioista kuin monarkistien yleisimmät perustelut olivat olleet. Mietinnössä katsotaan, että itsenäisyysjulistusta tehtäessä sekä sisäiset, että ulkoiset olosuhteet olivat sellaiset, että vain tasavalta tuli kyseeseen. Nyt olosuhteiden katsotaan kuitenkin oleellisesti muuttuneen:

> Sen jälkeen ovat maamme valtiolliset suhteet ulkovaltoihin ja lähinnä sen suhteet Venäjään ja samoin sisäiset olomme siinä määrin muuttuneet, että on käynyt mahdolliseksi valita sellainen valtiomuoto, joka paraiten vastaa maan tarpeita ja oloja yleensä. Myöskin on vasta kukistettua kapina, joka on kansassamme paljastanut arveluttavaa yhteiskunnallisten siteiden höltymistä, pakottanut uudelleen punnitsemaan, kumpiko valtiomuoto on omansa antamaan valtiollemme lujemman sisäisen rakenteen sekä paremmin turvaamaan kansamme oikeusjärjestyksen säilymisen loukkaamattomana ja sen elämän rauhallisen kehityksen.

Merkille pantavaa mietinnössä on se, kuinka siinä monarkkisen hallitusmuodon valitseminen sidotaan yhteen läheisten Saksan suhteiden säilyttämisessä. Tämä tuntuukin olleen jonkinlainen lähtökohta kaikissa monarkistien kannanotoissa. Välillä tämä muotoiltiin hyvin suoraan, toisinaan ajatus näkyy argumenttien taustalla olevana oletuksena. Ulkopoliittisten perusteluiden lisäksi mietinnössä on monarkistien tutut argumentit sisäisestä järjestyksestä: "...on kuitenkin pääpaino pantava sille, että valittava valtiomuoto on omansa luomaan maallemme sisäistä lujuutta." Perusteita monarkialle haettiin myös jälleen kerran historiasta ja perusteluissa monarkia nähtiin Suomen historiallisena jatkumona:

> Koko historiallisen kehityksensä aikana on Suomi ollut perustuslaillinen monarkinen maa ja koko yhteiskuntarakennuksemme on muodostunut ja kehittynyt monarkisen valtiomuodon puitteissa. Jos tahdomme jatkaa valtiollista kehitystämme historiallisella pohjalla, emme voi luopua monarkisesta valtiomuodosta, mutta tulee meidän muodostaa sitä nykyaikaisten periaatteiden mukaisesti.

Vaikka asia nähdään jatkumona, halutaan toisaalta korostaa, että kyse on modernisoidusta monarkian muodosta. Myös epäilys tasavallan tuottamasta puoluetaisteluista ja sitä kautta heikommasta hallitusvallasta toistetaan, niin kuin useissa monarkistien kannanotoissa. Mietinnön perusteluissa korostetaan, että nykyinen monarkian malli on kansanvaltainen.

Valiokunnan mietinnössä ei viitata Saksaan yhtä suoraan kuin joissakin monarkistien puheenvuoroissa eduskunnassa, vaan siihen viitataan "mahtavana maailmanvaltana". Tässä voi olla harkittu syy, että Saksan vaikutusta ei olla haluttu virallisessa asiapaperissa korostaa, vaikka sen merkitys perustelujen ajurina on ollut keskeinen. Argumentit ovat kuitenkin hyvin pitkälti samoja, kuin monarkistien puheissa eduskunnassa tai lehtiartikkelisarjan perusteissa. Hallitsevat argumentit ovat rationaaliseen valintaan liitettäviä ulkoisen turvallisuuden ja sisäisen järjestyksen perusteluja. Mietinnössä sanotaan suoraan, että pääpaino valtiomuodon valinnan suhteen on sisäisen lujuuden saavuttamisessa. Epäilemättä tämä on keskeinen tekijä perustuslakivaliokunnan paperissa, mutta myös ulkopoliittisten tavoitteiden saavuttaminen monarkian avulla vaikuttaa olevan vähintään yhtä tärkeä tekijä, vaikka sitä ei käsitellä mietinnössä yhtä paljoa. Identiteettilogiikka saa lausunnossa sijaa historiaan viittaavien perustelujen kautta. Argumentit ovat kuitenkin jälleen rationaalisen valinnan logiikkaan painottuvia.

7.12. Valtiopäivät 7. elokuuta 1918

Paasikivi

Paasikivi vastaa puheenvuorossaan (PTK 1917 II , 7.elokuuta, s. 1815–1819) väitteisiin, että monarkia olisi vanhentunut hallintamuoto. Paasikiven mukaan nykyajan valtiomiehet, ajattelijat ja tutkijat ovat sitä mieltä, että monarkialla on edessään suuri tulevaisuus ja että vain monarkistinen hallitusmuoto pystyisi toteuttamaan suuret yhteiskunnalliset uudistukset. Puheessaan Paasikivi ottaa perusteiden tueksi saksalaisen professori Schmollerin:

> ...jonka mielestä niillä eurooppalaisilla valtioilla, joissa on vahva perinnöllinen monarkia ja vapaa valtiosääntö, on suurin tulevaisuus, ja jonka mielestäni nämä valtiot myöskin antavat paraat takeet luokkaväärinkäytöksiä vastaan, sekä ylhäältä että alhaalta, niinkuin niissä myöskin hänen vakaumuksensa mukaan on paraat mahdollisuudet yhteiskunnallisten uudistusten, reformien toimeenpanemiseksi.

Paasikivi puhuu yhteiskunnallisista uudistuksista, joista puhutaan monissa muissakin monarkistien puheenvuoroissa. Tyypillistä näille puheille vaikuttaa olevan se, että niissä ei eksplisiit-

tisesti kerrottu, mitä uudistukset tarkkaan ottaen olisivat, mutta annetaan ymmärtää, että se tapahtuisi varmemmin monarkkisessa kuin tasavaltaisessa järjestelmässä. Paasikivi antaa puheessaan Suomen turvallisuustilanteesta kuvan, että maa on eksistentiaalisen uhan alaisena:

> Hallitus on ilmituonut vakaumuksensa, että maan itsenäisyyden turvaamisen ja kansamme tulevien tehtävien suorittamisen tärkeimpänä ehtona on monarkisen hallitusmuodon aikaansaaminen. Se on esittänyt, miten päivä päivältä lisääntyvät vaikeudet ja vaarat tulevat sen käsityksen mukaan ylivoimaisiksi.

Läpi puheen hänen viestinsä on, että hallitusmuodon valitsemisen suhteen on kiire, eikä asiassa saisi vitkutella. Paasikivi myös antaa ymmärtää, että tasavaltaisessa järjestelmässä esiintyisi luokkaväärinkäytöksiä ja toisaalta katsoo, että perustuslaki rajoittaa väärinkäytöksiä monarkiassa: "Nykyaikainen monarkia on perustuslaillinen, lailla rajoitettu, niin että väärinkäytökset tullevat estetyiksi." Paasikivi tunnustaa, että tasavaltainen hallitusmuoto on käytössä useimmissa maissa, mutta kokee sen olevan Suomen kohdalla kokeilua, jonka onnistumisesta ei ole varmuutta. Paasikiven mielestä ei kannata lähteä "kokeilujen tielle", eikä luopua lujaksi koetulta uralta, eli monarkiasta. Paasikivi katsoo myös kansan enemmistön olevan monarkian kannalla:

> Ei ole epäilystä siitä, että laillista yhteiskuntajärjestystä kannattaa kansankerrosten enemmistö, ehkäpä jo voi huoletta sanoa huomattava enemmistö kannattaa monarkiaa. Maalaisliiton edustajat vakuuttavat, että heidän valitsijansa, jotka pääasiallisesti ovat pienviljelijöitä, ovat tasavallan puolella. En voi olla huomauttamatta, että maanomistajat ylipäänsä muualla ovat olleet ja ovat vieläkin jotenkin yleisesti monarkian kannattajia, vieläpä vahvimpia kannattajia.

Paasikiven puheessa on selvä yritys saada maalaisliittolaiset monarkian kannalle vetoamalla siihen, että muissa maissa maanomistajat olisivat yleisesti monarkian kannattajia.

Kenties huomionarvoisinta Paasikiven puheessa on se, että siinä ei käsitellä ulkopolitiikkaa kovinkaan paljoa. Tässä on selvä ero verrattuna Paasikiven puheeseen asian ensimmäisessä käsittelyssä. Suomen vaaranalaisesta asemasta tosin muistutetaan ja hallitusmuodon valinnan kiirehtimistä pidetään esillä, millä ilmiselvästi viitataan siihen, että Suomeen täytyisi saada nopeasti Saksan tukema monarkia. Puheen sisältö keskittyy kuitenkin enemmän sisäpolitiikkaan ja vakuutteluun monarkian paremmuudesta sisäisissä asioissa. Puheen kehyksenä erottuu rationaalisen valinnan logiikka ja ulkoinen turvallisuuden alue Suomea uhkaavan vaaran ja asian kiireellisyyden kautta. Perustelut noudattelevat joka tapauksessa enemmän normatiivista- ja identiteettilogiikkaa.

P. Virkkunen

Paavo Virkkunen valjastaa puheessaan (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1822–1823) monarkiahankkeen Suomen ulkopoliittisiin pyrkimyksiin. Hän alustaa puhettaan puhumalla sisällissodan tapahtumista ja mainitsee Saksan avun sodassa. Hänen varsinaiset argumenttinsa liittyvät ulkopolitiikkaan ja hyvinkin aggressiiviseen sellaiseen: "Meille on nyt kenties mahdollista liittolaisemme avulla toteuttaa Suur-Suomen aate, sijoittaa se historian todellisuuteen. Mutta me tiedämme myös, millä ehdolla se saattaa tapahtua. Ainoastaan monarkisen hallitusmuodon hyväksyminen on sen tekevä mahdolliseksi." Virkkunen näki Suur-Suomen kaikille yhteiseksi pyrkimykseksi ja tilanteen historiallisen ainutlaatuiseksi, jota ei voisi myöhemmin enää korjata. Hän toistaa myös monarkistien moneen kertaan esittämät argumentit sisäisen sekasorron tilasta ja tasavallan siihen sopimattomuudesta. Virkkunen myös vakuuttelee, että Suomen kansa olisi monarkian kannalla ja suorastaan vaatii sitä: *"*Kuninkaan vaatimus on nykyhetkenä kansanvaltaisen käsityksen kypsynein ilmaus. Kansa tuntee ja tunnustaa, että se kansanvaltaiselle hallitusmuodolleen tarvitsee kuninkuuden huipun." Virkkunen vaikuttaa puheessaan koettavan vastata tasavaltalaisten esittämiin epäluuloihin kuninkuutta kohtaan: "Ja kansamme tuntee suomalaisen voimansa ja toimintatarmonsa sellaiseksi, että se uskaltaa pyytää itsellensä aluksi vieraan kuninkaan, uskoen, että se yhdessä hänen kanssaan pystyy luomaan suomalaisen kansanvaltaisen kuninkuuden." Sinänsä perustelut ovat samat, kuin monarkisteilla aiemminkin, mutta nyt perusteluihin on ilmaantunut vankka uskomus kansan suuresta tuesta monarkismille.

Virkkuselle tärkeät perusteet vaikuttavat olevan rationaalisen valintaan perustuvia kunnianhimoisia ulkopoliittisia tavoitteita ja Suomen sisäistä yhteiskunnallista järjestystä korostavia tavoitteita. Heinäkuussa Suomen valtiojohto oli saanut Saksan sotilasjohdolta viestin, jossa epävirallisesti annettiin ymmärtää, että Saksa voisi tukea Suomea Itä-Karjalan kysymyksessä, jos Suomesta tulisi kuningaskunta (Ikonen 1991, s. 258). Tämä vaikuttaa olleen pontimena Virkkusen puheenvuorossaan esittämissä argumenteissa. Puheessa mennään myös syvälle suomalaiseen identiteettiin. Virkkunen yrittää puheenvuorossaan löytää oikeutusta monarkialle Suomen historiasta ja suomalaisesta identiteetistä. Nämä tuntuvat enemmän vakuutteluilta tasavaltalaisille, kuin hänen omilta prioriteeteiltaan. Vaikuttaakin siltä, että tässä vaiheessa tasavaltalaisten kantoja haluttiin saada muutettua tavalla tai toisella. Virkkusen puhe on myös siitä hyvä esimerkki, että Saksan vaikutusta monarkian motivaattorina ei peitelty, varsinkaan, jos kyse oli ulkopolitiikkaan liittyvistä tavoitteista.

Kairamo

Oswald Kairamo oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Puheessaan Kairamo (PTK II 1917 s. 1823–1825) moittii Englannin ulkopoliittista suhtautumista Suomea kohtaan ja vastaavasti kiittelee Saksan toimintaa, jonka hän näkee jopa Suomen sisällissodan ratkaisijana. Kairamo väittää Englannin ja Ranskan ajavan tasavaltaista hallitusmuotoa Suomeen. Puheenvuorossa tuodaan jälleen esiin uskomus siitä, että Saksa suosittelisi tai edellyttäisi monarkkista hallitusmuotoa: "Saksan johtavien piirien myötätunto on, siitä ei voi olla enää pienintäkään epäilystä, kokonaan kuninkuuden puolella. " Saksa nähtiin myös Suomen turvallisuuden takaajana:

> Me tiedämme sen jokainen ja me tiedämme senkin, että Suomen turvallisuus ja Suomen suuruus, mikäli Saksan tuki niiden saavuttamiseksi on tarpeellinen, on riippuvainen siitä, että Suomessa saadaan aikaan hallitusmuoto, joka Saksan mielestä antaa riittävät takeet meidän vastaisen politiikkamme luotettavaisuudesta ja johdonmukaisuudesta. Mutta ilman Saksan tehokasta tukea näyttää Suomen läheinen tulevaisuus arveluttavan pimeältä.

Asian kiireellisyyden korostaminen on myös Kairamon puheessa tärkeä argumentti, kuten useissa monarkistien kommenteissa: "Tapahtumat niin lähellä Suomen rajoja, kuin suurella sotanäyttämöllä, kun kehittyvät nopeasti. Ne eivät odota suomalaisten maalaispolitikoitsijain hidasta ajatuksenjuoksua." Asian kiireellisyyttä ei tavallisesti käsitelty monarkistien taholta näin provokatiivisesti ja lähes henkilöön käyvästi, vaikka kiireellisyys vaikuttaa olleen tärkeä argumentti monarkisteille. Kairamo puhuu kuningasvallasta Suomessa "ikivanhana" ja sanoo tasavallan olevan tuttu ainoastaan kirjoista ja kertomuksista. Hän uskoi myös Suomen kansan suuren enemmistön haluavan kuningasvaltaa. Kairamo ei perusteluissaan unohda myöskään sisäisen järjestyksen esiintuomista. Sisäisen järjestyksen ja asian kiireellisyyden korostaminen kiteytyy tässä kommentissa:

> Järjestyksestä riippuu leipäkysymyksemme ratkaisu ja siitä riippuu aineellinen toimeentulomme, siveellinen nousu ja ulkonainen turvallisuus. Antakaa meille sen vuoksi kuningas ja antakaa ilman viivytystä, sillä kuninkuus tietää järjestystä ja ilman järjestystä olemme hukassa.

Kairamon puheessa joistakin ulkovalloista, erityisesti Englannista rakennetaan viholliskuvaa, kun taas Saksa nähdään ystävällismielisenä ja Suomen asioiden ratkaisijana. Puheessa näkyvät kaikkein vahvimmin rationaalisen valinnan argumentit. Kiireellisyysargumentit sopivat myös rationaaliseen valintaan ja erityisesti pienvaltioteorian kuvaamiin pienen valtion toiminnan rajoituksiin. Huldénin (1988, s. 50) mielestä demokratian ja poliitikkojen halveksunta olisi olisivat olleet monarkistien vakioaseita taistelussa tasavaltalaisia vastaan ja Kairamon puheessa

kieltämättä näkyy tietty halveksunta maalaisliiton edustajia kohtaan. Demokratian halveksunta sen sijaan on vakavampi syytös, eikä sitä voi päätellä sen enempää Kairamon kuin muidenkaan monarkistien puheenvuoroista, mutta sellaisen johtopäätöksen voi tehdä, jos näkee ylipäänsä vaatimuksen kuninkaanvaalista vuoden 1772 hallitusmuodon 38. pykälän perusteella demokratian vastaiseksi. Puheessa ovat mukana kaikki monarkistien tyypillisimmät kommentit sisäisen järjestyksen korostamista myöten. Siinä on myös tutut identiteettiin liittyvät kommentit monarkkisen hallitusmuodon historiasta Suomessa. Rationaalisen valinnan logiikka on puheessa silti ilmeistä ja sen kaksi lohkoa ovat puheessa melko tasapainossa. Puheenvuoroa voisi luonnehtia monarkistien suorasukaisimmasta päästä olevaksi.

Paavolainen

Erkki Paavolainen oli nuorsuomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Puheessaan (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1831–1833) hän sanoo asettuneensa "vakavan ja perusteellisen harkinnan" jälkeen asettuneensa monarkkisen hallitusmuotoesityksen taakse. Myös Paavolainen korostaa asian kiireellistä ratkaisua. Niin ikään Paavolaiselle ulkopoliittiset kysymykset olivat muiden monarkistien tapaan tärkeitä. Hän puhuu "Suur-Suomen ihanasta unelmasta" ja suhdetta Saksaan Paavolainen kuvaa ylistävillä sanoilla: "liittomme mahtavan ystävämme ja pelastajamme Saksan kanssa tulisi entistä lujemmaksi, koska siitä suuresti riippuu isänmaamme täydellinen vapaus, onni ja suuruus..." Paavolainen katsoo myös, että Suomi oli jäänyt vanhojen perustuslakiensa ja monarkian varaan, koska tasavaltaista hallitusmuotoa ei ollut eduskunnassa vahvistettu.

Paavolaisen puheenvuoro on niitä monarkistien kannanottoja, joissa Saksan vaikutus kannanmuodostuksessa näkyy hyvin selvästi. Paavolaisen argumentit pohjaavat sille, että Suomi on edelleen monarkia, eli kyseessä olisi normi eikä poikkeaminen vallitsevasta tilasta. Paavolainen kytkee monen muun monarkistin tapaan monarkkisen valtiomuodon Saksan automaattiseen tukeen Suomelle ja apuun Itä-Karjalan kysymyksessä. Ensisijaisesti hänen perustelunsa liittyvät rationaalisen valinnan logiikkaan ja lähes pelkästään ulkopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Tukia

Elias Tukia oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Tukia kyseenalaistaa (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1833–1834) maalaisliittolaisten toiminnan valtiomuotokysymyksen ratkaisussa ja kysyy: "onko todellakin meidän maalaiskansamme, Suomen talonpojat, niin

bolshevikkihengen myrkyttämiä...” ja puhuu “maalaiskansan liehakoitsijoista”. Tämä on hieman hämmentävää, kun otetaan huomioon, että Tukia itse muistuttaa olevansa kotoisin maalaiskansan keskeltä. Hänen varsinaiset argumenttinsa noudattelevat muiden monarkistien linjaa. Tukia vastaa maalaisliittolaisten lehdessä olleeseen väitteeseen siitä, että monarkistit olisivat olleet painostuksen alaisia omaa kantaa muodostaessaan: “...valtiomuotokysymyksessä olen pitkään ja vakavasti asiaa harkinnut, mutta lopulta tullut siihen vakaumukseen, että -perustuslailla rajoitettu kuningasvalta parhaiten turvaa maalle sisällisen ja ulkonaisen turvallisuuden. Mielipidettäni en ole muodostanut mistään painostuksesta, kuten ed. Juutilaisen "Maakansa" on väittänyt.” Tukia väittää painostusta tulleen pelkästään valitsijoidensa puolelta ja sanoo näistä suurimman osan olevan monarkisteja.

Tukian perustelut edustavat käytännössä pelkästään rationaalisen valinnan logiikkaa. Valitsijoihinsa eli äänestäjiin vetoamisen voi tietystä myös lukea perusteluksi, minkä voisi lukea normatiiviseen- tai identiteettilogiikkaan. Puheessa ei juurikaan keskitytä perusteluihin, eikä niiden perusteella voida suoraan sanoa, painottaako hän enemmän ulkopolitiikkaa vai sisäpolitiikkaa.

Antila

Juho Antila oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Antila edustaa ehkä hiukan poikkeavaa katsantokantaa verrattuna muihin monarkisteihin sen suhteen, mikä oli Suomen hallitseva hallitusmuoto. Hän katsoi (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1834–1836), että monarkkinen vallankäyttö oli Suomessa päättynyt Venäjän maaliskuun vallankumoukseen. Toisaalta hän katsoo tasavaltaa Suomessa jo kokeillun ja valjastaa tämän argumentiksi tasavaltaa vastaan viittaamalla sisällissodan tapahtumiin: “Mitkä olivat tulokset tämän laatuisesta vallankäytöstä. Minä en tarvitse niistä monta sanaa kertoa, nehän. ovat siksi tuoreet nämä tapahtumat, ett me kaikki ne ilman muuta muistamme.” Antilan pääargumentteja ovat monarkistien epäilys presidentinvaalien aiheuttamasta sisäisestä epäjärjestyksestä: “Silloin ei työrauhaa eikä yleistä rauhaa maassa voi syntyä, eikä elinkeinot, ei muut enemmän kuin maanviljelyselinkeinokaan, voi edistyä ja kehittyä siihen kukoistukseen, johon meidän asemamme ehdottomasti täällä, pohjoisessa maankulmassa vaatii.” Antilan puheessa korostetaan paljon taloudellisia näkökohtia.

Antilan perustelut keskittyvät taloudellisiin seikkoihin ja sisäiseen järjestykseen, mikä myös hieman poikkeaa monarkistien yleisestä linjasta, kun tavallisesti ulkoinen turvallisuus tai ulko-

poliittiset pyrkimykset näyttelivät heille ainakin jonkinlaista roolia. Toisaalta Antilankin puheenvuoroon on sisälle rakennuttu ajatus, että sisäinen järjestys saavutetaan ulkoisen voiman kautta, eli Saksan avulla, vaikka Saksaa hän ei puheessaan mainitsekaan. Hänen perustelunsa edustavat joka tapauksessa rationaalista valintaa ja sisäistä järjestystä.

Malmivaara

Wilhelmi Malmivaara oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Puheessaan (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1836–1837) hän nostaa esiin ulkoiset uhkat, viittaamalla implisiittisesti todennäköisesti Venäjään. Saksan avun hän näki välttämättömänä, mutta myös riippuvaiseksi Suomen hallitusmuodosta. Lisäksi monien monarkistien tapaan Malmivaara pitää hallitusmuodon ratkaisua kiireellisenä asiana:

> Me emme kestä yksinämme sitä rajuilmaa, mikä meitä jälleen uhkaa, ellemme saa jalomielisten vieraittemme apua, ja meille on virallisesti ilmoitettu, että sen avun tehoisuus riippuu siitä, minkälaisen hallitusmuodon me tänä päivänä säädämme maalle. Tänä päivänä tehdään päätös kohtalokkaampi, kuin luultavasti mikään entinen, meidän maamme tulevaisuudelle. Jos mikään, on tämä asia kiireellinen, kiireellisesti käsiteltävä ja kiireellisesti ratkaistava.

Malmivaaran näkemys on, että sodan runtelemalle kansalle ei ole tarpeellista järjestää kansanäänestystä hallitusmuodon valinnasta. Toisaalta hän näkee, että monarkismin kannatus kansan keskuudessa on kasvussa:

> Minun tiedossani on kolme eri paikkakuntaa, joissa entiset sosialistit ovat täydellisesti monarkisen hallitusmuodon kannattajia. He sanovat, että ainoa, joka kykenee elintarpeiden tuottajien yhä yltyvää ahneutta jossakin määrin painamaan alas ja rajoittamaan elintarpeiden hintoja, on tarmokas kuningas, ja he lisäävät, että kuninkaalla tapaa olla armoa köyhällekin.

Malmivaara uskoo kansan enemmistön olevan monarkian kannalla, mikäli kansanäänestys järjestettäisiin. Malmivaara katsoo lisäksi kysymyksessä olevan valinnan kansanvaltaisen monarkian ja vanhan monarkiamallin välillä, eikä tasavallan ja monarkian välillä. Vanhaa monarkiamallia hän kutsuu taantumukseksi ja kansanvaltaista monarkiaa edistykseksi.

Malmivaaran puheenvuoro edustaa harvinaisen selväsanaisesti Saksaan perusteluissaan nojaavaa kannanottoa. Tärkeimmät monarkistien esittämät ulkopoliittiset argumentit asian kiireellisyyttä myöten ovat mukana. Perustelut edustavat vahvimmin rationaalista valintaa. Toisaalta hänen puheessaan on nostettu mukaan myös taloudellisia perusteluja sekä uskomus kansan enemmistön kuningasmielisyydestä, mitkä ovat lähinnä identiteettiin viittaavia perusteluja.

Näihin voi lukea myös Malmivaaran tarpeen korostaa käsittelyssä olleen monarkiamallin edistyksellisyyttä.

Bergroth

Waldemar Bergroth oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Bergrothin (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1840.) mielestä Suomea repivät veljesviha, puolueriidat ja itsekkäät pyyteet. Bergrothin vetoaa tuttuun argumenttiin eli lujaan hallitus- ja järjestysvaltaan. Hän uskoo, että monarkkinen valta takaa itsenäisyyden säilymisen ja laannuttaa puoluekiihkon ja kansan keskuudessa olevan vihan sekä kehittää kansanvaltaisuutta kansan henkisen ja aineellisen kehityksen kautta. Bergroth nostaa esiin väitteen, että kansan asema olisi huonompi monarkioissa kuin tasavalloissa. Bergrothin mukaan tämä ei pidä paikkaansa:

> Ranskan sosiaaliset olot eivät useissa suhteissa kestä vertailua Saksan olojen kanssa. Maanomistusolot Saksassa ovat edullisemmat ja työväen hyväksi on siellä tehty enemmän kuin missään muussa Euroopan suurmaassa. Amerikan itsenäiset maat ovat tasavaltaisia, mutta monet niistä. ansaitsevat tuskin sivistysvaltion nimeä, sillä siellä hillittömät puoluetaistelut ja sisälliset sodat ovat yhä uudistuvia ilmiöitä.

Sisäpoliittisten perustelujen lisäksi Bergrothin puheessa on moneen kertaan monarkistien esittämiä ulkopoliittisia perusteluja:

> Suomen pieni kansa ei voi itsenäisyyttään säilyttää, ellei se ole liittosuhteissa jonkun suurvallan kanssa. Saksan kansa, joka meitä niin jalomielisesti avusti vapaustaistelussamme, on ainoa, joka meille nykyhetkellä voi turvaa antaa. Jos Suomesta nyt tehdään tasavalta, niin se tietää sitä, että me sanomme itsemme irti Saksasta, syöksemme itsemme ympärysvaltain helmaan, joudumme sisälliseen sekasortoon ja uudelleen Venäjän sortovallan alle.

Puheessa näkyy ajatus valtiomuotovalinnan tiukasta sitomisesta Saksaan ja Bergroth vaikuttaa olevan ehdoton ajatuksessaan, että tasavalta tarkoittaisi suoraan sekasortoa ja takaisin Venäjän vallan alle joutumista. Bergroth sitoo Saksan avun suoraan monarkian valitsemiseen.

Bergrothin puhe on paljolti rationaalisen valinnan logiikan varaan rakentuva. Hän korostaa niin ulkoisen, kuin sisäisenkin järjestyksen tärkeyttä. Ajatus liittosuhteen välttämättömyydestä suurvallan kanssa liittyy hyvin vahvasti pienvaltioteoriaan. Perustelut monarkian sisäisestä paremmuudesta ja vertailun muihin valtioihin voi lukea osittain sisäiseen järjestykseen, mutta joiltain osin myös identiteettilogiikkaan tai normatiiviseen logiikkaan. Kaiken kaikkiaan perustelut ovat rationaaliseen valintaan pohjaavia ja niissä suhteellisen tasaisesti sekä ulkoisen, että sisäisen järjestyksen perusteluja. Saksan avun tärkeyden painottaminen on kuitenkin ilmeinen.

Sjöstedt-Jussila

Anshelm Sjöstedt-Jussila oli suomalaisen puolueen edustaja ja monarkian kannattaja. Puheessaan (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1842) Sjöstedt-Jussila katsoo, että Suomi onnistuu säilyttämään itsenäisyytensä parhaiten monarkkisen hallitusmuodon alaisuudessa. Hänen argumenttinsa noudattelevat muiden monarkistien lausumia:

> Minä puolestani katson Suomelle hyvin sopivan kuninkuuden, sillä silloin uskon maan saavan lujan hallitusvallan, joka kykenee johtamaan maata niin, ettei maan vastainen sisäinen kehitys jää kokonaan riippuvaksi puolueolojen vaihteluista eikä eduskunnassa kulloinkin vallalla olevasta enemmistöstä, vaan että eduskunnan rinnalla on olemassa toinen pysyvä valtiomahti, joka edustaa kansakunnan ja valtion kokonaisuutta luokkien ja, ryhmien erikoispyyteitä vastaan ja jolla puolueiden yläpuolella olevana on tarpeeksi arvovaltaa maassa.

Sjöstedt-Jussila keskittyy puheessaan lähinnä Suomen sisäisiin oloihin, eikä mainitse esimerkiksi Saksaa kertaakaan. Hän kyllä nostaa esiin ulkomaiden sekaantumisen mahdollisuuden presidentinvaaleihin tasavaltaisessa hallitusmuodossa. Hänen puheensa ei edusta yhtä vahvasti rationaalista valintaa varsinkaan ulkopoliittiselta kannalta katsottuna, niin kuin monet muut monarkistien puheenvuorot, eikä viittauksia identiteettiin tai normeihin ei juurikaan ole. Hän nostaa edellä kuvatun lisäksi esiin vakavuuden ja rauhallisuuden monarkian etuina asioiden hoidossa. Tämä alleviivaa sitä, että hänen perustelunsa liittyvät kuitenkin läheisesti rationaalisen valinnan logiikkaan ja sisäiseen järjestykseen.

7.13. Yhteenveto

Vaikka monarkistien pääargumentit pysyivät samoina kuin asian ensimmäisessä käsittelyssä kesäkuussa, on puheenvuoroihin tullut sävyeroja. Mukaan on ilmaantunut monarkistien vakuutteluja siitä, että myös kansan enemmistö olisi alkanut kannattaa monarkiaa. Esimerkiksi Paasikiven puheenvuoro keskittyikin paljolti käsittelyssä olevan monarkian mallin puolusteluun, eikä hän käsitellyt ulkopolitiikkaan juuri lainkaan, toisin kuin kesäkuun puheessaan. Lisäksi monarkistien puheessa toistui perusteluna asian kiireelliseksi kokeminen. Paasikiven lisäksi Paavo Virkkunen vakuutteli kansan tukea monarkialle. Virkkusen perusteluissa oli myös Suur-Suomihanke, jolla mahdollisesti haluttiin alleviivata tilanteen ainutkertaisuutta ja kiireellisyyttä. Myös joidenkin muiden monarkistien perusteluissa esiintyi ajatus Suur-Suomesta. Voisi katsoa, että aggressiiviset ulkopoliittiset pyrkimykset olivat nousseet joidenkin monar-

kistien tärkeiksi perusteluiksi. Toisaalta ajatus Suur-Suomesta oli joidenkin johtavien monarkistien ajatuksissa jo huomattavasti aiemmin. Uudeksi voi katsoa suoraviivaisen tyylin, jolla asiaa tässä vaiheessa käsiteltiin. Eräs huomionarvoisimmista asioista monarkistien perusteluissa on se, että lähes kaikkien, ellei kaikkien monarkistien puheenvuoroissa esiintyy vaatimus asian kiireellisestä hoitamisesta. Kaikki monarkian kannalla olleet eivät varsinaisesta edes kannattaneet esitettyä valtiomuotoa, mutta katsoivat olevansa tilanteen pakottamina toimimaan sen puolesta. Näin toimi ainakin kansanpuolueen Erkki Pullinen. (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1836.) Myös Suomen maineesta muiden pohjoismaiden joukossa oltiin huolissaan, kuten edustaja Schybergson. Hän uskoi, että toimiin ryhtyminen hallitusmuodon puolesta edesauttaisi järjestyksen palauttamisessa ja luottamuksen rakentamisessa maan sisällä ja ulkopuolella Suomen kykyyn muodostaa itsenäinen valtio. (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1839.) Tämä alleviivaa sitä, että monarkiaa kannattaneet katsoivat joutuvansa toimimaan ulkoisen tilanteen pakottamina. Toisaalta myös Suomen sisäinen tilanne koettiin vaikeaksi ja tähänkin haluttiin ratkaisu nopeasti, kuten Schybergson tuo puheenvuorossaan (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1855) esille, jossa hän sanoo, että anarkian hetkellä ei ole aikaa ajatella muita asioita ja anarkian lopettamiseksi olisi ryhdyttävä valitsemaan kuningasta. Useissa monarkistien puheissa toivottiin "Herran pelon" palaavan kansan keskuuteen, kuten esimerkiksi Leonard Typpö (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1842) teki ja yleensä tähän liitettiin ajatus kansan yksimielisyydestä sekä kuningasvallan hyväksymisestä. Myös tasavallan kannattajille kansan yhtenäisyys tai eheys oli tärkeä asia ja heidän kohdallaan jopa toistetuimpia perusteluita, kuten esimerkiksi K.E. Linnalla (PTK II 1917, 7.elokuuta, s. 1839). Tasavaltalaisten kohdalla nämä identiteettiin liittyvät perustelut olivat tuttuja jo asian ensimmäisestä käsittelystä.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu Suomen vuoden 1918 valtiomuotokiistaa ja monarkiahanketta erityisesti monarkistien näkökulmasta, kansainvälisen politiikan teorioita hyödyntäen. Pääosin tutkittava aineisto koostui monarkistien puheenvuoroista asian puolesta. Kokonaiskuvan hahmottamiseksi analyysiin otettiin mukaan myös tasavaltalaisten perusteluja tasavallan puolesta ja monarkistista valtiomuotoa vastaan. Tarkoituksena oli selvittää, millä tavoin monarkian kannattajat perustelivat kantaansa sekä kiinnittää erityistä huomiota siihen, oliko Saksa merkittävä tekijä perusteluissa. Hypoteesina oli, että Saksan vaikutus ilmeni jollain tavalla.

Rationaalisen valinnan logiikkaan luettavien perustelujen osuus oli analyysin perusteella merkittävä. Tämä näkyi jo monarkistien ensimmäisissä kannanotoissa asiaan. Niissä korostettiin ensisijaisesti lujan hallitusvallan tärkeyttä, sekä ulkopoliittiselta, että sisäpoliittiselta kannalta. Erittäin tärkeänä teemana monarkistien ulkopoliittisissa perusteluissa näyttäytyy Venäjän aiheuttaman uhkan korostaminen. Kaikissa puheenvuoroissa Venäjään ei viitattu suoraan, mutta puheenvuoroista välittyi ajatus, että kyseessä on eksistentiaalinen kysymys Suomelle. Jotkut johtavista monarkisteista, kuten Paasikivi, piti Venäjän uhkaa vastaan varustautumista tärkeimpänä asiana Suomen valtiolliselle elämälle. Hän näki Saksan kanssa liittoutumisen välttämättömäksi, mikä oli hänelle ilmeinen monarkismin peruste. Tässä mielessä monarkistit näkivät tilanteen nollasummapelinä: jos ei olla Saksan kanssa läheisissä väleissä, ajauduttaisiin Venäjän vaikutuksen alle. Tämä osoittaa sen, että ulkopoliittinen paine koettiin monarkistien piirissä niin suureksi, että vahva liitto Saksan kanssa nähtiin ainoaksi keinoksi varmistaa itsenäisyyden säilyttäminen. Tähän liittyy Liskan ajatus, että pieni valtio liittoutuu vahvan vallan kanssa reaktiona toisen vahvan vallan uhkaa vastaan. Alusta asti monarkistien perusteluissa oli mukana myös uskomus siitä, että monarkki kykenisi olen puolueriitojen ulkopuolella kykenevän edistämään ja ylläpitämään valtion sisäistä rauhaa ja järjestystä. Presidentin he uskoivat edustavan aina oman puolueensa asiaa ja aiheuttavan siten repiviä vaalitaisteluita ja hajaannusta kansan keskuudessa. Tämä vaikutti nousevan joissakin perusteluissa yhtä tärkeäksi kuin ulkopoliittiset perustelut ja joidenkin monarkistien puheenvuoroissa keskityttiin enemmän sisäpoliittisiin näkökohtiin kuin ulkopolitiikkaan. Ulkoisen uhkan lisäksi pelko sisällissodan uudelleen syttymisestä oli joissakin puheissa ilmeinen.

Normatiiviseen logiikkaan luettavat perustelut eivät olleet monarkistien perusteluissa yhtä näkyviä kuin rationaalisen valinnan logiikkaan luettavat perustelut. Joidenkin monarkistien pu-

heissa näitä ei havaittu käytännössä lainkaan, mutta joidenkin monarkistien puheissa normatiiviset perustelut kohtalaisen merkittävässä roolissa. Toisaalta joidenkin monarkistien perusteluissa saattaa olla havaittavissa velvollisuudentuntoa Saksaa kohtaan, minkä voisi tulkita sopivan käytöksen harjoittamiseksi ja siten lukea normatiiviseen logiikkaan. Toimijoiden motiiveja on kuitenkin mahdotonta selvittää tämän tutkimuksen puitteissa. Tämän takia varmempaa on tulkita puheita sen kautta, mitä niissä on eksplisiittisesti sanottu ja sijoittaa tällaiset perustelut rationaalisen valinnan logiikkaan. Yleisimpiä normatiivisia perusteluita oli näkemys, jonka mukaan Suomessa olisi vielä voimassa vuoden 1772 hallitusmuoto ja siten Suomi olisi edelleenkin monarkia. Toisaalta tämän voi nähdä enemmänkin perusteena suorittaa kuninkaanvaali, niin kuin monarkistit myöhemmin toimivatkin, eikä niinkään perusteluna monarkian paremmuudesta. Joka tapauksessa joissakin puheenvuoroissa monarkia nähtiin asioiden vallitsevana tilana, kun taas tasavalta nähtiin vanhan valtiojärjestyksen kumoamisena. Monarkia nähtiin myös tasavaltaa toimivammaksi valtiomuodoksi yhteiskunnallisen kehityksen kannalta ja kyseessä korostettiin olevan aikaisempaa modernimpi monarkian malli. Yleinen normatiivinen perustelu oli myös muistutus, että monarkkinen muoto on käytössä muissakin maissa ja usein tästä käytettiin esimerkkinä Saksaa, verraten sen paremmuutta johonkin tasavaltaiseen maahan. Erityisesti elokuun 1918 keskustelussa monarkistit toivat perusteluihinsa mukaan väitteen, että kansan enemmistö on monarkian kannalla. Normatiivisen valinnan logiikkaan laskettavien perusteluiden merkityksen voi nähdä kasvaneen hallitusmuodon ensimmäisestä käsittelystä ja muista monarkistien varhaisimmista kannanotoista, siinä missä kaikkia rationaalisen valinnan logiikkaan laskettavia perusteluita ei mahdollisesti haluttu toistaa tarpeettomasti jälleen uudestaan.

Identiteettilogiikkaan luettavat perustelut eivät nekään olleet yhtä merkittävässä roolissa monarkistien perusteluissa kuin rationaalisen valinnan logiikkaan luettavat perustelut, mutta ne olivat hieman yleisempiä kuin normatiivisen logiikkaan luettavat perustelut. Tässä on kuitenkin hyvä huomata, että jotkin perusteluista on mahdollista lukea molempiin luokkiin niiden osittain samojen elementtien takia. Vahvimpia identiteettilogiikkaan luettavia argumentteja olivat kommentit siitä, että ilman Saksan tukea Suomi jäisi Venäjän vaikutusvallan piiriin, eikä siten kykenisi valtiollisesti kehittymään, vaan jäisi jonkinlaisen heikkouden ja riitaisuuden tilaan. Tasavalta nähtiin myös historiallisen kehityksen katkaisemisena ja jopa vaarallisena valtiomuotona. Identifioituminen Saksaan sekä monarkiaan Suomen historiallisena valtiomuotona oli monarkistien perusteluna melko yleinen. Monarkian kannattajat eivät pitäneet ulkomaista monarkkia ongelmana toisin kuin jotkut tasavallan kannattajista, vaan korostivat sen olevan

yleistä ja pitivät sitä jopa parempana kuin kotimaista monarkkia. Hieman paradoksaalisesti monarkistit väittivät ulkomaisen monarkin pysyvän puolueriitojen ulkopuolella todennäköisemmin kuin kotimaisen hallitsijan, mutta toisaalta uskoivat tämän nopeasti omaksuvan suomalaiset tavat ja sulautuvan osaksi hallitsemaansa maata.

Tasavaltalaiset vastustivat monarkiaa lähinnä identiteettilogiikkaan ja normatiiviseen logiikkaan luettavien syiden perusteella. Lähtökohtaisesti tasavaltalaiset olivat monarkistien kanssa eri mieltä siitä, mikä oli Suomessa voimassa oleva hallitusmuoto. Kyse vaikuttaa olleen heidän kohdallaan periaatteesta, että ei peruutettaisi enää itsenäisyysjulistuksessa mainitusta tasavaltaisesta hallitusmuodosta. Toisin kuin monarkistit, tasavaltalaiset eivät nähneet ulkomaista monarkkia etuna, vaan haittana. Epäilyksiä oli siitä, ymmärtääkö hallitsija lainkaan hallitsemansa kansan asioita, ja toisaalta huoli siitä, että Suomi ei voi ulkomaisen monarkin hallitsemana saavuttaa täyttä itsenäisyyttä. Heidän argumenteissaan korostui Suomen kansallisesta identiteetistä puhuminen ja toive siitä, että myös hallitsija edustaisi suomalaisia kansankerroksia. Kuten on aiemmin todettu, tasavaltalaiset eivät oikeastaan olleet monarkistien kanssa eri mieltä saksalaissuuntauksesta. He eivät vain juurikaan käsitelleet ulkopolitiikkaa puheenvuoroissaan. Toisaalta osa oli valmis olemaan monarkistien kanssa samaa mieltä monarkian paremmuudesta ulkopolitiikan hoitamisessa. Vares (1998, s. 256–257) huomauttaakin, että ylimääräisillä valtiopäivillä tasavaltalaiset poikkeuksellisesti puhuivatkin ulkopolitiikasta, kun asian aiemmissa käsittelyissä he olivat pitäneet hallitusmuotoa sisäisenä asiana, jossa ei pitäisi huomioida ulkoisia vaikutteita. On myös huomattava, että tasavaltalaiset usein vastustivat monarkiaa identiteettiin liittyvillä perusteilla, mutta osin näissäkin huoli kohdistui toimivan politiikan hoitamiseen erityisesti sisäpoliittisesti, mutta myös ulkopoliittisesti. Tasavaltalaiset siis painottivat argumenteissaan eri asioita kuin monarkistit.

Saksan esiintyminen monarkistien perusteluissa läpi aineiston on huomattavaa. Aineiston perusteella on tullut ilmi, että Saksaa käytettiin perusteluna erityisesti ulkopoliittisissa näkökohdissa ja toisaalta myös sisäpoliittisissa asioissa. Näyttää siltä, että Saksa ei ole perusteluissa sivuhuomautus, vaan koko monarkiahankkeen perusta. Saksa ei esiinny pelkästään rationaalisen valinnan logiikkaan luettavissa perusteluissa, vaan se esiintyy myös normatiiviseen- ja identiteettilogiikkaan luettavissa perusteluissa. Ei voida sanoa, että valinta olisi ollut monarkisteille täysin rationaaliseen valintaan perustuva, vaan kyseessä oli yhdistelmä kaikista käsitellyistä kategorioista. Tärkeimpänä perusteena aineiston perusteella näyttäytyvät kuitenkin rationaalisen valinnan logiikkaan luettavat argumentit. Sekä ulkoisen järjestykseen ja turvalli-

suuteen sekä sisäiseen järjestykseen ja turvallisuuteen luettavien argumenttien määrä on huomattava. Pelkän määrällisen vertailun perusteella ei voida luotettavasti sanoa, kumpaan alakategoriaan kuuluvista argumenteista olivat monarkisteille tärkeämpiä. Laadullisesti voidaan kuitenkin havaita, että eroja löytyy siitä, mikä painotus perusteluissa on ollut. Sisäpoliittisesti tilanne koettiin kaoottiseksi ja saksalaisen monarkin uskottiin kykenevän tasapainottamaan jännitteitä. Ulkopoliittisesti tilanne koettiin uhkaavaksi ja Venäjä eksistentiaaliseksi vaaraksi Suomelle. Monarkistien piirissä Saksa liitettiin myös Suomen ekspansiivisiin ulkopoliittisiin pyrkimyksiin. Polvisen (1989, s. 361) mukaan Suomen porvarillisia kiinnosti ajatus helposti puolustettavasta kolmen kannaksen rajasta ja eräänä syynä saksalaissuuntaukselle oli laajentumispäämäärien toteuttamispyrkimys. Saksa haluttiin turvaksi Venäjän uhkaa vastaan, mutta toisaalta sen avulla haluttiin myös toteuttaa omia ulkopoliittisia pyrkimyksiä Itä-Karjalan suhteen.

Valtiomuotokiistan ja monarkiahankkeen voi nähdä esimerkkinä pienen valtion yrityksestä selviytyä vaikeaksi koetussa ulkopoliittisessa tilanteessa ja maksimoida oma turvallisuutensa liittoutumalla isomman vallan kanssa. Vaikka kaikki historialliset analogiat eivät ole aina toimivia, monarkiahankkeessa voi nähdä yhtymäkohtia Suomen äkilliseen Nato-kannan muuttumiseen ja Nato-jäsenyyden hakemisen vuonna 2022, Venäjän hyökättyä Ukrainaan. David Arter (2023) huomauttaa, että Nato-jäsenyyden hakemiseen kriittisesti suhtautuvien mielestä prosessin nopeus esti kansan kuulemisen asiassa ja he pitivät hakemusta paniikkiin perustuvana eliitin kansalle myymänä propagandana. Arter sanoo, että kriitikkojen mielestä keskusteluissa oli kyse lähinnä siitä, milloin Suomi liittyy Natoon, eikä siitä, oliko se ylipäätään järkevää. Tässä voi nähdä yhteneväisyyksiä vuoden 1918 valtiomuotokiistan keskusteluihin. Näitä ovat ainakin prosessin kiirehtiminen ja haluttomuus järjestää kansanäänestystä. Kriitikot näyttävät myös molemmissa tapauksissa nähneen projektit jossain määrin eliittivetoisina. Näistä yhteneväisyyksistä huolimatta nämä tapaukset eivät ole suoraan verrattavissa toisiinsa, koska asiat tapahtuvat omissa historiallisissa konteksteissaan. Jatkotutkimuksissa on kuitenkin mahdollista hyödyntää tässä tutkimuksessa käytettyä teoreettista viitekehystä vastaavanlaisten poliittisten prosessien analyysiin.

LÄHTEET

Primäärilähteet:

HE 62/1918. *Hallituksen esitys 62/1918 Suomen Eduskunnalle Suomen Hallitusmuodoksi.* Eduskunta. Saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Documents/VP_1917_II_2_Asiak_III_HE_62_879_909.pdf

Hämetär. (1918). Monarkistien vetoomus. *Suomen kansalle*. Hämetär, 14.05.1918, nro 19. Saatavilla: https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1170612?page=1 Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot. Viitattu:18.04.2026

Nevanlinna, E. (1918). *Tulevaisuuden rakentaminen*. Uusi Suometar, 26.04.1918, nro 41. Saatavilla: https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1199782?page=2 Viitattu:11.03.2026

Paasikivi, J.K. (1918a). *Mietteitä nykyhetken suuresta kysymyksestä*. Uusi Suometar, 01.05.1918, nro 46. Saatavilla: https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1199787?page=3
Viitattu:11.03.2026

PeVM 14/1917 vp. *Perustuslakivaliokunnan mietintö N :o 14 Hallituksen esityksen johdosta Suomen Hallitusmuodoksi*. Saatavilla: https://www2.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Documents/VP_1917_II_2_Asiak_III-HE_62_911_1007.pdf Viitattu 27.4.2026

PTK 1917 II, 12 p. kesäkuuta. *Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja*, s. 1241–1265. Saatavilla:

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Documents/VP_1917_II_2_173_197.pdf

PTK 1917 II, 13 p. kesäkuuta. *Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja*, s. 1275-1320. Saatavilla: https://www2.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Documents/VP_1917_II_2_207_252.pdf Viitattu: 28.4.2026

PTK 1917 II, 7. elokuuta. *Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja*. Eduskunta. Saatavilla:

https://www2.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Documents/VP_1917_II_2_747_789.pdf

Uusi Suometar. (1918). *Suomalaisen puolueen vetoomus*. Saatavilla:

https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1199824?page=7 Viitattu 12.6.2026.

Sekundäärilähteet:

Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Arimo, R. (1991). *Saksalaisten sotilaallinen toiminta Suomessa 1918*. Rovaniemi: Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys.

Arter, D. (2023). From Finlandisation and post-Finlandisation to the end of Finlandisation? Finland's road to a NATO application. *European Security*, *32*(2), s. 171–189. Saatavilla: https://doi.org/10.1080/09662839.2022.2113062 , viitattu 8.6.2026.

Finnemore, M. (1996). *National interests in international society*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2005). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Jyväskylä: Vastapaino.

Hosia Heikki, Heiskanen, Ilkka, Puntila, L.A. (1977). *Valtioneuvoston historia 1917–1966.*Valtioneuvosto

Huldén, A. (1988). *Kuningasseikkailu Suomessa 1918*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Jepperson, R.L., Katzenstein, P.J. & Wendt, A. (1996). Norms, Identity and Culture in National Security. Teoksessa P.J. Katzenstein (toim.), *The culture of national security: Norms and identity in world politics*. (s. 33–75) New York, NY: Columbia University Press.

Keohane, R. O. (1969). Lilliputians' dilemmas: Small states in international politics. *International Organization, 23*(2), s. 291–310. https://doi.org/10.1017/S002081830003160X

Krekola,J. (2018a). *Kun eduskunta valitsi Suomelle kuninkaan*. Eduskunta. Saatavilla:

https://www2.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Sivut/default.aspx Viitattu 27.4. 2026

Krekola,J.(2018b) *Eikö itsenäinen Suomi ollutkaan tasavalta?* Saatavilla:

https://www2.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Sivut/eiko-itsenainen-suomi-ollutkaan-tasavalta.aspx Viitattu 27.04.2026

Krekola, J. (2018c). *Monarkian ja tasavallan perustelut*. Saatavilla:

https://www2.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Sivut/monarkian-ja-tasavallan-perustelut.aspx Viitattu 27.04.2026

Krekola, J. (2018d). *Kohti kuninkaanvaalia*. Saatavilla:

https://www2.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/kamppailu-hallitusmuodosta-1918-1919/Sivut/kohti-kuninkaanvaalia.aspx Viitattu 27.04.2026

Liska, George. (1968) *Nations in Alliance: The Limits of Interdependence*. (2. painos). Johns Hopkins Press

March, J. G., & Olsen, J. P. (1989). *Rediscovering institutions: The organizational basis of politics*. New York, NY: Free Press.

Perko, T. (2018). *Haastaja Saksasta 1918: von der Goltz ja Mannerheim*. Jyväskylä: Docendo.

Polvinen, T. (1989) *J.K. Paasikivi – Valtiomiehen elämäntyö I 1870–1918*. Juva: WSOY.

Rothstein, Robert L. (1968). *Alliances and Small Powers.* Columbia University Press.

Schauman, G. (1924). *Valtiomuototaistelu Suomessa 1918*. Porvoo: WSOY.

Stenroth, O. (1931). *Puoli vuotta Suomen ensimmäisenä ulkoministerinä: Tapahtumia ja muistelmia*. Otava.

Talas, O. (1949). *Ei se niin tapahtunut vastaus Väinö Tannerille*. Hämeenlinna: Karisto.

Tanner, V. (1948). *Kuinka se oikein tapahtui*. Helsinki: Tammi.

Tiihonen, S. (2019) *Vallan kumoukset Suomessa 1917–1919 – Suomi ja vallan verkostot.* Helsinki: Otava.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* (6., uudistettu laitos). Helsinki: Tammi.

Upton, A. F. (1981). *Vallankumous Suomessa 1917–1918*. (Antero Manninen, suom.) Helsinki: Kirjayhtymä.

Vares, V. (1998). *Kuninkaan tekijät: Suomalainen monarkia 1917–1919 – myytti ja todellisuus*. Porvoo: WSOY.

Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Wendt, A. (1999). *Social theory of international politics*. Cambridge: Cambridge University Press.